

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Будівництво, архітектура та дизайн
(повне найменування факультету)
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему Обґрунтування інноваційно-інвестиційного
(назва теми)
потенціалу суб'єкта господарювання

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи БІД-410

Спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)
Економіка підприємства

Гребенєва А. І.

(ПІРІЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Крайнік О. М.

(ПІРІЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Тармідер А. Д.

(ПІРІЗВИЩЕ та ініціали)

202 4

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Будівництво, архітектура та дизайн
Кафедра Будівництво, торгівля та бізнесова діяльність
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 Будівництво та торгівля
(код і найменування)
Освітня програма (спеціалізація) Економіка підприємства
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Л.Л.Б.Д. Лукатенко А.М.
« » 20 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Гресьова Анна Ігорівна
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Обґрунтування інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) к.е.н., доц. Крайнік Олена Миколаївна
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «29» березня 2024 року № 101

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 3 червня 2024р

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) Закопи і законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, податкові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретична характеристика основних понять; емпіричне дослідження акціонерного товариства, Запорізький завод ватского кракобудування; вдосконалення інноваційного та інвестиційного потенціалу акціонерного товариства, Запорізький завод ватского кракобудування.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 82 с., 16 рис., 14 табл., 32 джерел, 1 додаток.

Дипломна робота складається з вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Об'єкт дослідження - обґрунтування інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єкта господарювання.

Предмет дослідження: механізми формування, оцінки та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу конкретного підприємства або організації.

Мета дипломної роботи: проаналізувати інноваційно-інвестиційний потенціал обраного суб'єкта господарювання, обґрунтувати можливості його підвищення та розробити рекомендації щодо його оптимального використання.

Завдання дипломної роботи: дослідити теоретичні аспекти інноваційного та інвестиційного потенціалу підприємства, проаналізувати підходи до його вимірювання та оцінки, оцінити поточний стан, визначити фактори впливу на інноваційну активність та інвестиційну привабливість, розробити стратегії та рекомендації для підвищення потенціалу.

Методи досліджень включають діалектичний підхід до пізнання, системний аналіз, комплексний підхід, кількісний аналіз, методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, а також логічний метод.

ІННОВАЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЇ, ПОТЕНЦІАЛ ГОСПОДАРЮВАННЯ, СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК, ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ, ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ....	7
1.1 Визначення інноваційного, інвестиційного потенціалу та «су'єкту господарювання».....	7
1.2 Роль інновацій у розвитку бізнесу.....	12
1.3 Фактори, що впливають на інноваційний потенціал суб'єктів господарювання.....	17
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ВАЖКОГО КРАНОБУДУВАННЯ"	31
2.1 Загальна характеристика діяльності АТ "Запорізький завод важкого кранобудування".....	31
2.2 Аналіз економічного стану підприємства АТ "Запорізький завод важкого кранобудування".....	39
2.3 Загальний аналіз отриманих результатів підприємства	46
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ВАЖКОГО КРАНОБУДУВАННЯ"	51
3.1 Визначення можливих перешкод та шлях їх подолання.....	51
3.2 Стратегія розвитку інноваційна інвестиційного потенціалу Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування».....	69
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена тим, що наш час інноваційна діяльність все частіше є основним резервом підвищення конкурентоспроможності промисловості. Промисловий сектор – один із найбільших виробників та користувачів інноваціями в структурі економіки Промислові підприємства звертаються до інновацій з двох основних причин.

Перша та найважливіша – конкуренція. Небажання відставати від конкурентів і прагнення перевершити їх є ключовим двигуном інноваційного процесу.

Друга причина полягає у прийнятті більш суворих законів у галузі екології, енергозбереження тощо, які встановлюються на національному чи міжнародному рівні.

Вивченню питань інновації присвячені роботи: Й. Шумпетер, р. Друкер, Д. Менш, О. В. Вовченко, С. О. Гуткевич, О. В. Зайцев та інші.

Однак дана проблема відноситься до не повністю вивчених, що і визначило мету та завдання дослідження.

Об'єкт дослідження – сутність інновацій та їх розвиток.

Предмет дослідження – втілення інновацій в Акціонерному Товаристві «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Мета дослідження – розробити стратегію розвитку інноваційна інвестиційного потенціалу Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Поставлена у роботі мета визначила вирішення наступних завдань:

- Визначити роль інновацій у розвитку бізнесу
- Дослідити фактори, що впливають на інноваційний потенціал суб'єктів господарювання
- Розглянути методи та методика дослідження інноваційних процесів.
- Проаналізувати отримані результати

- Розробити стратегію розвитку інноваційна інвестиційного потенціалу Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Поставлені завдання визначили структуру дипломної роботи, яка включає введення, три розділи, висновок, список використаних джерел, додатки.

У першому розділі дано поняття, розкрито інновацій та факторів, що впливають на інноваційний потенціал суб'єктів господарювання

У другому розділі проведено емпіричне дослідження інноваційної діяльності Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

У третьому розділі запропоновано стратегію розвитку інноваційна інвестиційного потенціалу Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Методологія дослідження базується на діалектичному методі пізнання, системному підході, методах дедукції, порівняльного та економічного аналізу, економіко-статистичних та соціологічних методах. Основними методами вивчення проблем інноваційного розвитку є аналіз та синтез, індукція та дедукція, економіко-математичне моделювання. Аналіз передбачає розчленування всього процесу окремі елементи. Синтез означає з'єднання розкладених елементів об'єкта, що вивчається, в єдине ціле або нову організаційну систему. Аналіз і синтез нерозривно пов'язані між собою щодо проблем інноваційної діяльності.

Загальними методами пізнання у науці є індукція та дедукція. Індукція дозволяє отримувати нові наукові знання з урахуванням узагальнення фактів. Дедукція дає можливість здобуття наукових висновків за законами логіки. Індуктивний (емпіричний) метод пояснює минуле: від фактів – нових знань, від результатів – до причини, від практики – до теорії. Дедуктивний (теоретичний) метод є проектування майбутнього: від причин – до результатів, від теорії – до прогнозів розвитку організаційних систем. Джерелом інформації є бухгалтерський баланс Акціонерного Товариства

«Запоріжський завод важкого кранобудування» та матеріали офіційного сайту.

Використані також методи праксеології для вивчення дистрибуції з точки зору загальних принципів людської діяльності.

Наукова новизна роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці на цій основі рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування». Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних авторів у галузі інновацій їх втілення та ефективності.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ

1.1 Визначення інноваційного інвестиційного потенціалу та « суб'єкт господарювання»

Розвиток конкуренції, маркетингу, інноваційних технологій та глобалізація бізнесу ставлять стратегічне управління організацією першочерговим завданням. Між стратегічним та інноваційним управлінням існує взаємозалежність. Ефективність функціонування компанії та, як наслідок, її конкурентоспроможність залежить від її інноваційної діяльності, вираженої у постійному потоці нововведень. Нові технології надають як зовнішній вплив на діяльність організації, політичній, економічній та інших сферах, так і внутрішнє, яке проявляється у виробничих процесах, збуті продукції та інших факторах. [15, с. 34].

Постійне впровадження інновацій у діяльність підприємства виступає головним критерієм його конкурентоспроможності. Основним з факторів, що дозволяють забезпечити рентабельність, масштабування та зростання прибутку організації, виступають інновації. Підвищити імідж організації в очах своїх споживачів дозволяють: впровадження нової технології, формування нових ринків та пропозиція нових товарів та послуг. Внаслідок цього сучасне підприємництво у всіх країнах світу характеризується інноваційним шляхом розвитку [20,с.49]. Наростання конкуренції серед різних компаній характеризується своєчасним пристосуванням виробництва до потреб споживачів. Цей фактор підтверджує безперервне оновлення товарного асортименту підприємств та диверсифікація товарного портфелю.

Згідно Господарського кодексу України суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які провадять господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно та несуть відповідальність за

своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством[6].

В процесі свого розвитку суб'єкти господарювання впроваджують інвестиції з метою втілення інновацій. Інновації реалізуються у вигляді формування інноваційних проектів. Інноваційний проект являє собою систему взаємопов'язаних цілей, завдань та програм їх досягнення, які являють собою комплекс проведення робіт з наступного ланцюжка:

ідея → технологічна підготовка виробництва → виробництво інновації → комерціалізація проекту .

У найширшому сенсі інвестиції мають забезпечити механізм, необхідний для фінансування будь-якого підприємства. З урахуванням структури інвестиційного процесу, його учасників та типів інвесторів під інвестиціями (investments), або інвестиційними ресурсами, розуміються нерухомість, майно, машини, обладнання, технології, кошти, вклади в банках, цінні папери, майнові права, ліцензії, інтелектуальні цінності, що вкладаються як спосіб поміщення капіталу в підприємницьку діяльність з метою їх збереження або зростання. Іншими словами, інвестиції є інструментом, за допомогою якого можна помістити інвестиції в об'єкт інвестування і забезпечити позитивну величину доходу[8,с.54]. При вкладенні інвестиції доводиться віддавати зараз у певній кількості. Винагорода приходить пізніше, якщо вона настає, та її величина заздалегідь невідома, тому при інвестуванні завжди враховують термін окупності вкладення інвестицій, рівень ризику, інфляцію, а також вплив інших факторів. Як показує практика, при реалізації інвестицій використовуються різні підходи та методи. Наприклад, одним із підходів може бути планування дій, спрямованих на досягнення певних цілей. Інший підхід, діаметрально протилежний, полягає у діях експромтом, коли рішення приймаються на основі інтуїції. Досвід показує, що при більш раціональному підході до вкладення інвестицій результати зазвичай вищі. Тому серйозному інвестору

слід попередньо розробити плани, а потім виконувати інвестиційну програму.

Залежно від об'єкта інвестиційної діяльності розрізняють:

- реальні інвестиції (real material investments);
- фінансові (портфельні) інвестиції (financial investments);
- нематеріальні інвестиції (non-material investments).

Реальні інвестиції - це кошти, вкладені в реальні активи. Наприклад, земля, будівлі та споруди, обладнання, будівництво нових організацій, оснащення, транспорт. Їх можна поділити на такі групи:

- інвестиції для модернізації власного виробництва з метою підвищення його ефективності;
- інвестиції на збільшення обсягів продукції в умовах існуючого виробництва;
- інвестиції на створення нової організації із застосуванням нових технологій
- інвестиції у спільне виробництво продукції з іноземними партнерами.

Модернізація власного виробництва залежить від цілей, що стоять перед певною організацією, та фінансових ресурсів, що є у її розпорядженні. З одного боку, інвестиція може забезпечити зниження собівартості продукції та збільшення обсягів виробництва, а з іншого – підвищення якості продукції[12,с.101].

Інвестиції на створення нової організації із застосуванням нової технології повинні являти собою впровадження принципово нових технічних засобів праці, заміну старих матеріалів на нові, механізацію та автоматизацію виробничих процесів.

Спільне виробництво продукції з іноземними партнерами може передбачати застосування не лише технічних засобів праці та нових технологій, а й реалізацію нових ідей щодо організації

Фінансові інвестиції є вкладення коштів у інструменти, з цінних паперів.. Крім цього, до фінансових інвестицій можна віднести інші

фінансові інвестиції, що складаються з вкладень у банківські депозити та сертифікати.

Нематеріальні інвестиції – вкладення у загальні умови відтворення організації. Вони включають витрати на наукові дослідження, створення інновацій, навчання персоналу, соціальні заходи.

За формою вкладення інвестиції поділяються на прямі та непрямі. Прямі інвестиції – це форма вкладень, що дає інвестору право власності на певне майно чи цінні папери.

Непрямі інвестиції – це вкладення набір певних цінних паперів чи майнові цінності.

Інвестиційно-інноваційний проект проходить ряд етапів життєвого циклу.

1. Процес пошуку нових ідей, які у подальшому можна реалізувати через інновації, все починається з маркетингових досліджень ринку і виробничого процесу.

2. На наступному етапі здійснюється пошук інвестицій, необхідних для реалізації обраної інновації.

3. За наявності інвестицій, починається процес проектування інновації.

4. Здійснюється розробка плану випуску та розробка процесу запуску інновації у виробництво.

5. Проводиться закупівля всього необхідного для втілення інновації. 6. Починається процес інновації.

7. Проводиться перевірка виробленої інновації за всіма параметрами, встановленими конструкторською документацією.

8. Інновація реалізується певному сегменті ринку.

9. Проводиться технічна підтримка та обслуговування інновації в експлуатації.

Етапи життєвого циклу іновційно-інвестиційних проектів відображено на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 Етапи життєвого циклу інвестиційно-інноваційного проекту

Джерело: Розроблено автором

У динамічному плані інтерес становлять питання наскрізного проходження стадій науково-виробничого циклу, що забезпечує матеріалізацію науково-технічних ідей. Аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств дозволяє стверджувати, що вона здійснюється на основі наступних властивих їй принципів:

1. Пріоритетність інноваційного виробництва над традиційним. Цей принцип базується на вирішальному значенні інновацій у прогресі продуктивних сил.

2. Економічність інноваційного виробництва. Цей принцип передбачає послідовний облік витрат, прибутковості, комерційного успіху інноваційно-інвестиційного проекту.

3. Гнучкість інноваційного підприємництва. Виходячи з цього принципу, управління має забезпечувати широту свободи дій суб'єктів інноваційної діяльності, отримання ними можливості маневру, відмова від жорсткої регламентації, заохочення творчого підходу.

4. Циклічність інноваційних процесів. За своєю природою інновація циклічна завдяки мультиплікаційному «пусковому» ефекту порівняно

важливих відкриттів, які спричиняють численні, більш-менш значні відкриття та винаходи. Поява базисних інновацій супроводжується пакетом нововведень.

Таким чином, нововведення є цілеспрямованою зміною, яка вносить у роботу підприємства нові елементи, які здатні підвищити продуктивність. Інвестиції у нововведення мають окупитися і принести прибуток.

1.2 Роль інновацій у розвитку бізнесу

Йозеф Шумпетер висунув гіпотезу, згідно з якою двигуном економічного розвитку, який він мислив як циклічний процес структурних змін є інноваційна діяльність підприємця. Й. Шумпетер вважав, що підприємницька діяльність - це унікальна і здатність, що рідко виявляється, просування нововведень ринку за допомогою ризикового бізнесу [25,с.78].

У сучасній економічній літературі немає єдиного визначення терміну інновації, найчастіше вона трактується по-різному. Найбільш суттєві відмінності між існуючими трактуваннями інновації, можна виділити залежно від того, який підхід покладено авторами основою їх визначення – статичний чи динамічний.

В узагальненому вигляді, згідно з динамічним підходом інновація являє собою процес використання нововведень. Так, вчені Й. Кук та П. Майєс розуміють під інновацією повний процес від ідеї виникнення до створення готового продукту, реалізованого на ринку, або, іншими словами, вважають інновацією успішну реалізацію нових ідей[27].

Б.Твісс розглядає нововведення як процес, в якому винахід чи ідея набуває економічного змісту. [31].

О. В. Зайцев вважає, що інновації включають наукову, технологічну, організаційну та фінансову діяльність підприємства або організації, що веде

до комерційного введення нового (або покращеного) продукту чи нового (або покращеного) виробничого процесу, або обладнання [12, с.101].

Розглядаючи нововведення як процес, О. В. Вовченко трактує інновації як розвиток технології, техніки, управління на стадіях їх зародження, освоєння, дифузії на інших об'єктах [2, с. 49]. На наш погляд, доцільно під час трактування інновації у межах динамічного підходу використовувати термін «інноваційний процес».

Донедавна вирішальну роль у визначенні рівня конкурентоспроможності грали два фактори: якість продукції та ціна. Тепер до них додається третій фактор – інноваційна діяльність, що дозволяє, шляхом використання новітніх технологій, випускати нову чи вдосконалену продукцію, що забезпечує задоволення запитів споживачів як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках. [23, с. 19].

Поряд із необхідністю вірного трактування терміну «інновація», розуміння її суті та змісту, не менш важливим є визначення такої дефініції, як «інноваційна діяльність».

У світовій практиці загальноприйнятою є таке формулювання: інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок для розширення та оновлення номенклатури та покращення якості продукції, що випускається (товарів, послуг), удосконалення технології їх виготовлення з подальшим впровадженням та ефективною реалізацією на внутрішньому та зарубіжному ринках [13, с. 94].

Слід зазначити, що основу інноваційної діяльності лежить науково-технічна діяльність. Виходячи з цього, інноваційну діяльність визначають також як діяльність, пов'язану з трансформацією результатів науково-технічної діяльності у новий чи вдосконалений продукт, і що передбачає цілий комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових та комерційних заходів, що приводять у своїй сукупності до інновацій [7, с. 49].

Практика розвитку інноваційного процесу свідчить про існування 5 факторів успіху, які відображено на рисунку 1.2.

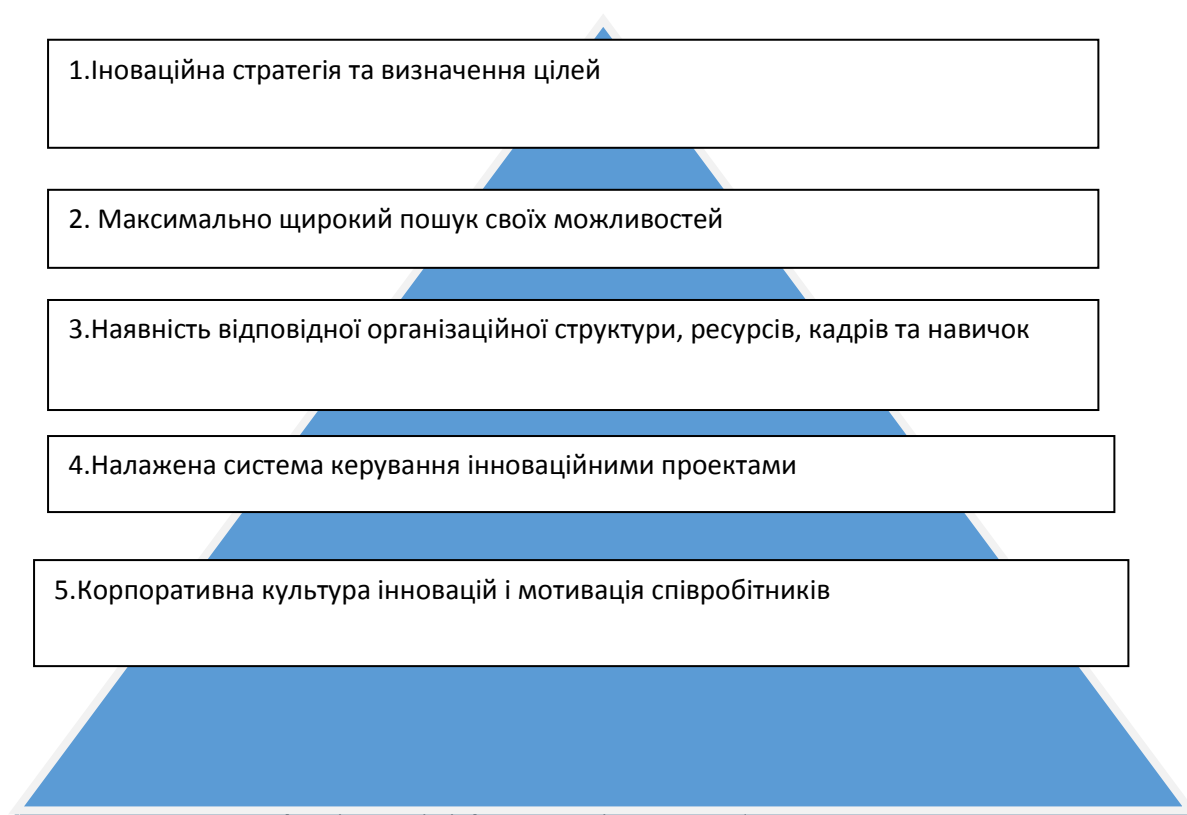

Рисунок 1.2 – 5 факторів успіху інноваційного процесу

Джерело: Розроблено автором

Таким чином, в основі інноваційної діяльності лежать наукові розробки, втілення інновацій залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів.

Дослідження сутності інновацій у рамках теоретичного аспекту потребує виділення основних класифікаційних груп та типології нововведень. Слід зазначити, що у науковій літературі наводиться досить широкий спектр класифікаційних критеріїв та видів інновацій, і це можна пов'язати із існуванням різнобічних визначень самої категорії «інновація». Проведемо аналіз, узагальнення та доповнення вже існуючих класифікацій нововведень.

Серед перших класифікаційних критеріїв, застосованих до нововведень, можна назвати такий критерій, як «глибина чи ступінь змін, що

вносяться». Ще основоположник інноваційної теорії Й. Шумпетер розділив нововведення на базисні та вторинні [25, с.94]. Надалі, Р. Менш виділив базисні (що покращують) нововведення та псевдонововведення (уявні інновації) [29, с. 31]. Базисні нововведення - це нововведення, що служать для появи нових галузей та нових ринків. Псевдонововведення вносять зміни під впливом короточасних коливань споживчих переваг.

Результативність інноваційної діяльності визначається ступенем ефективності нововведень. Так, за результатами досягнутого ефекту можна виділити інновації, що спричинили економічну, соціальну, екологічну чи інтегральну ефективність [21, с. 58].

На основі вищенаведених класифікаційних критеріїв та видів інновацій, пропонуємо розгорнуту класифікацію нововведень (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Класифікація інновацій

Критерії класифікації	Види інновацій
Глибина і ступінь змін, що вносяться	Базисні та вторинні інновації (Й. Шумпетер)
	Базисні інновації(що покращують) та псевдонововведення (уявні) (Г. Менш)
	Радикальні та інкрементальні інновації
	Базисні (радикальні), модифікаційні (приватні), що покращують (пріоритетні) інновації
Зміст інновацій	Адміністративні та технологічні інновації
	Інновації у продукції; інновації у матеріалах; інновації у методах; інновації у людському факторі; соціальні інновації; організаційні інновації
	Продуктові, соціальні, менеджерські інновації (П. Друкер)
Технологічні параметри	Продуктові та процесні інновації
Область чи сфера застосування	Технічні, технологічні, організаційно-управлінські, інформаційні, соціальні, комплексні інновації
	Управлінські, організаційні, соціальні, промислові інновації

Продовження таблиці 1.1

Причини виникнення	Реактивні, стратегічні інновації
	Інновації, що виникли внаслідок появи нових технологій; зміни запитів покупців; поява нового сегменту у галузі; зміни вартості чи наявності компонентів виробництва; зміни урядового регулювання (за М. Портером)
Характер задовольняються потреб	Інновації, що задовольняють нові потреби та інновації, що задовольняють існуючі потреби
Рівень розробки	Інновації, розроблені на державному, галузевому, фірмовому рівнях
Місце розробки	Інновації, розроблені силами суб'єкта господарювання та інновації, розроблені зовнішніми силами
Ефективність інновацій	Інновації, що спричинили економічну, соціальну, екологічну чи інтегральну ефективність

Джерело: Розроблено автором

Перераховані у таблиці 1.1 класифікації нововведень дозволяють розглядати інновації крізь призму різних критеріїв, при цьому одна і та ж інновація може опинитися в різних типологічних групах, що говорить про тісний взаємозв'язок між різними видами нововведень, і це слід враховувати при здійсненні інноваційних процесів як на мікро-, так і на макрорівні.

Однак у сучасних умовах розвитку доцільно також виділяти таку функцію інновацій, як підвищення конкурентоспроможності лише на рівні підприємства, галузі, регіону та країни загалом[13, с.103].

Таким чином, інновації грають дуже важливу роль у розвитку бізнесу, головною з яких є перемога у конкурентній боротьбі.

1.3 Фактори, що впливають на інноваційний потенціал суб'єктів господарювання

Інноваційний потенціал – це можливість, готовність та здатність соціально-виробничої системи (промислового підприємства) створювати за наявного ресурсного забезпечення, удосконалювати та використовувати інновації з метою отримання різних видів ефекту».

На інноваційний потенціал підприємства впливає розподіл засобів, які направляються на дослідження. Розподіл ресурсів в розбивці по типах відображено на рисунку 1.3.

Доля в загальних витратах на розробку у %			
	Проривні. Різкі зміни принципів функціонування на ринку	Револьюційні Збільшення долі ринку	Поступові Збереження стану на ринку
Високоєфективні новатори	28	38	34
Низькоєфективні новатори	10	23	67

Рисунок 1.3 Розподіл ресурсів по типах інноваційної діяльності.

Джерело: Розроблено автором

Під факторами, що впливають на інноваційний потенціал розуміємо умову, причину чи параметр, що впливають характер і рівень інноваційного потенціалу підприємства[15, с.54].

Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на інноваційний потенціал досягає свого максимального значення лише за активного взаємодії з НТД, дозволяючи проявитися ефекту синергії. Це дозволяє підприємству бути не відокремленою виробничою одиницею, а навпаки, активним учасником ринкових відносин та інноваційної діяльності в галузі / державі / світі.

Саме вплив НТД на підприємство надає системність інноваційному потенціалу. Саме НТД є системоутворюючим фактором, що охоплює всю структуру підприємства (кадровий потенціал, фінансовий, науково-технічний тощо). В сучасному світі роль НТД є головною у формуванні сучасної інноваційної економіки та вплив НТД на конкретне підприємство (через його інноваційний потенціал) важко перебільшити. Але так само і підприємство впливає на НТД. Саме цим забезпечується принцип "зворотного зв'язку". На рис. 1 можна бачити взаємний вплив підприємства та НТД.

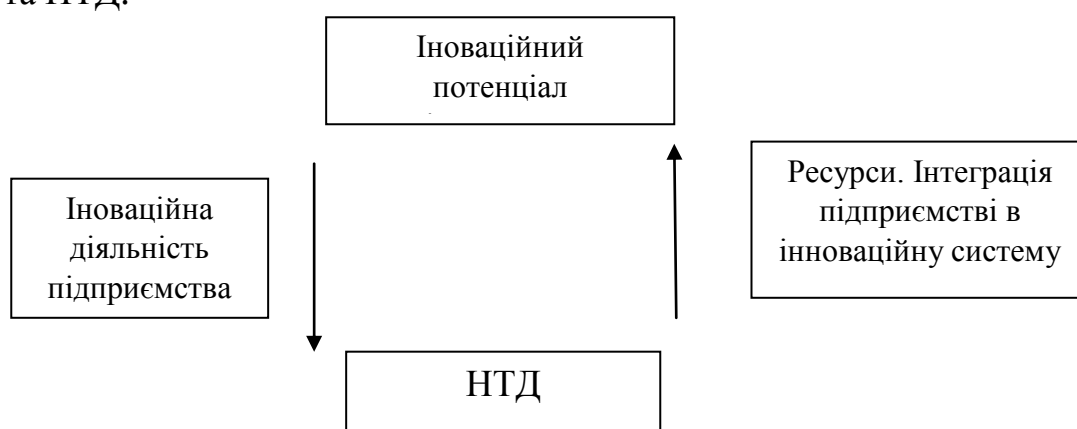

Рисунок 1.4 Зворотній зв'язок підприємства та НТД

Джерело: Розроблено автором

НТД впливає на інноваційний потенціал підприємства, але також безпосередньо і на зовнішні та внутрішні чинники, що його формують. Отже, НТД є фактором, що формує інноваційний потенціал підприємства. Схематично можна уявити структуру факторів формування НТД на рисунку 1.5

Рисунок 1.5 - Укрупнена структура факторів формування інноваційного потенціалу підприємства

Джерело: Розроблено автором

Аналізуючи структуру чинників формування інноваційного потенціалу підприємства, можна зробити висновок, що НТД фактично дає можливість підприємству збільшувати свій інноваційний потенціал за його допомогою.

Таким чином, інноваційний потенціал – це система взаємодіючих та взаємопов'язаних ресурсів підприємства, зовнішнього середовища та впливу національної інноваційної системи, необхідних у процесі здійснення інноваційної діяльності з урахуванням їх обмеженого характеру та можливого впливу на кінцевий результат своєї діяльності [17, с.180]. За такого визначення інноваційного потенціалу враховуються всі чинники, що його формують – від стандартних, до компонентів національної інноваційної системи, які часто не враховуються, але мають значний вплив на інноваційний

Активізація інноваційного потенціалу промислового підприємства може здійснюватись двома шляхами:

- 1) від творців інновацій до споживачів інновацій (наука → ринок; інноваційний поштовх; пропозиція → попит на інновації і т.п.);
- 2) від споживачів інновацій до їх творців (ринок → наука; попит → пропозиція; інноваційне витягування тощо).

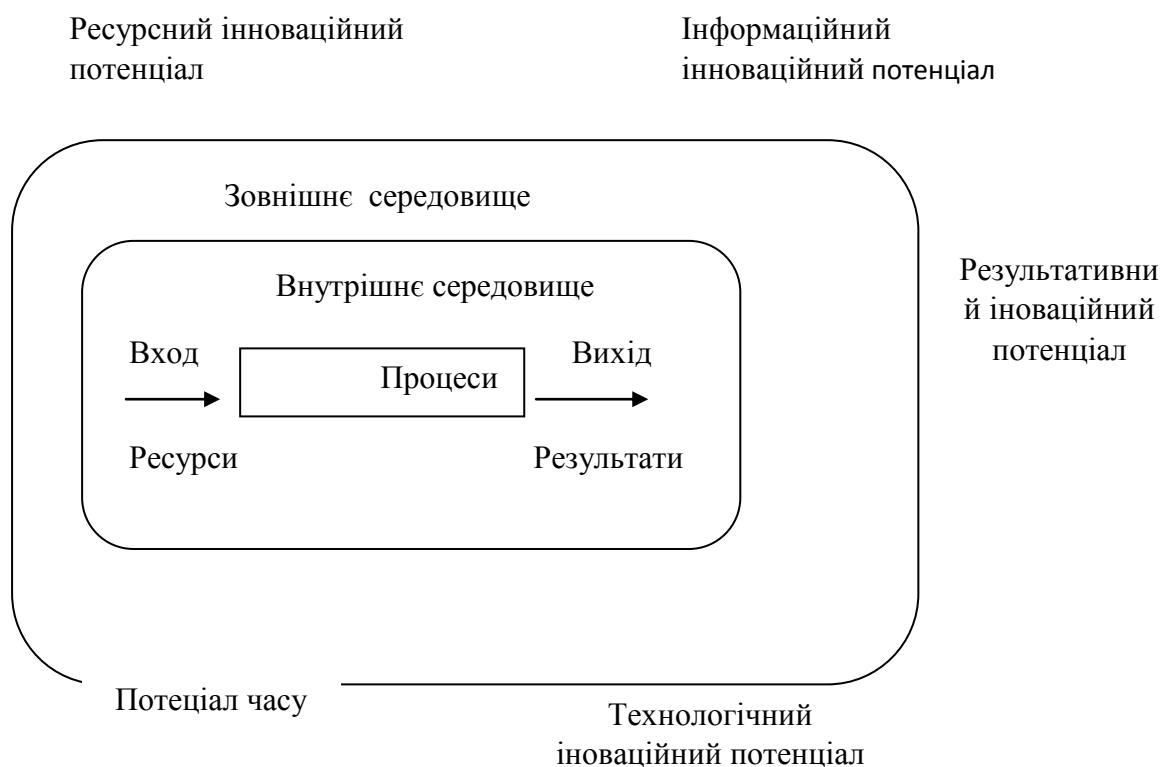

Рисунок 1.6 - Структура інноваційного потенціалу промислового підприємства.

Джерело: Розроблено автором

Підприємство може проводити різні типи інноваційної політики. Вона може бути агресивною, консервативною та помірною.

Ознаками агресивної інноваційної політики виступають суттєві обсяги фінансування інноваційної діяльності, висока швидкість реакції на появу інновацій, що потребує якісного інформаційного інноваційного потенціалу. Ця політика характеризується більшою відкритістю та орієнтацією на довкілля як у «вході», так і на «виході» з інноваційного процесу.

Ознаками консервативної інноваційної політики виступає ширше залучення внутрішньо фірмового ресурсного та технологічного інноваційного потенціалу. Політика орієнтована більше на внутрішнє середовище підприємства та передбачає внутрішньо фірмове використання результатів інновацій.

Помірна політика раціональним чином використовує можливості зовнішнього та внутрішнього середовища для створення, внутрішньо фірмового застосування інновацій, а також для їхнього продажу стороннім споживачам.

Конкретні завдання інновацій диктуються реаліями економічної діяльності для кожного суб'єкта господарювання.

Саме тому конкретні завдання кожної інновації впливають на процес керування інноваційною діяльністю [20, с.49].

Процес розробки та впровадження інновацій можна подати у вигляді двох основних етапів – проведення дослідження та виробництво. Кожен етап, у свою чергу, можна поділити на кілька фаз.

Процес розробки інновацій має особливості, що безпосередньо впливають на можливість досягнення певного результату. У свою чергу результат розробки інновації визначається її конкретними цілями та завданнями. Етапи процесу розробки та втілення інновацій відображено у таблиці 1.2

Таблиця 2.1- Етапи процесу розробки та впровадження інновацій

Дослідження		Передача технології	Виробництво	
–Бажання дізнатися –Набуття знань –Наукові досягнення – Публікації	Адаптація результатів наукових досліджень для застосування у технології		Адаптація технічних знань для промислового застосування	Виведення інновації на ринок

Джерело: Розроблено автором

Можна виділити такі основні особливості процесу розробки інновацій:

1. Розробка інновацій – це творчий процес учасників інноваційної діяльності, які мають конкретними знаннями та навичками;

2. Учасники інноваційного процесу повинні мати саме спеціальні наукові знання та навички;

3. Непрогнозований результат інноваційних наукових досліджень – досить часто результат, одержуваний під час дослідження, значно відрізняється від запланованого результату дослідження, або взагалі позитивний результат може не бути досягнуто;

4. Значна кількість часу, що витрачається на наукові дослідження – процес розробки інноваційної ідеї та проведення досліджень дуже складно вписати у якісь конкретні часові межі;

5. Необхідність технічного оснащення наукових лабораторій та центрів та постійна модернізація обладнання. Особливості процесу розробки інновацій можна розділити на дві категорії: ті, що піддаються управлінню та плануванню (зокрема, технічне оснащення лабораторій, підбір кваліфікованих кадрів), та ті, що практично не піддаються управлінню та плануванню (творчий характер дослідницької діяльності, можливість досягнення запланованого результату дослідницької діяльності).

Відповідно, визначаючи методи управління процесом розробки інновацій, необхідно враховувати ризики, пов'язані з можливістю впливу на ті чи інші аспекти дослідницької діяльності [14,с.18]. При виборі інструментів управління та контролю за ефективністю впровадження інновацій необхідно враховувати характеристики самої інновації (внутрішні чинники) та характеристики оточення, в якій вона має працювати (зовнішні фактори). Обидві групи чинників мають значення для успіху впровадження. Внутрішні чинники визначають результативність інновації. До внутрішніх факторів відносяться:

1. Функціональність – придатність інновації до виконання певних робіт, ступінь правильності результатів, можливість вирішення інших, побічних завдань;

2. Ефективність – показує, як співвідносяться ресурсовитрати на використання інновації з вигодами від її застосування; включаючи

відношення прямих і непрямих вигод від використання інновації, до витрат на навчання персоналу, на придбання необхідної апаратури, час окупності впровадження інновації, підсумкове підвищення продуктивності праці при вирішенні за допомогою цієї інновації завдань певного виду та ін.;

3. Зручність використання – трудових витрат для вирішення певних завдань під час роботи з цієї технології;

4. Гнучкість. Відображає можливість використання інновації в різних умовах, зокрема в різних проектах, організаціях, середовищах, з різним персоналом, з різними інструментами, у поєднанні з різними іншими технологіями та техніками, з різним масштабом завдань – для проведення невеликих мобільних проектів або для проведення величезних ресурсномістких проектів із залученням великої кількості людей.

5. Кодифікованість визначає, наскільки легко інновацію пристосувати для вирішення інших завдань, додати нові можливості.

6. Надійність пов'язана з імовірнісними характеристиками інновації, що показують розподіл негативних процесів, недоліків інновації.

Зовнішні чинники, своєю чергою, поділяються на такі підгрупи:

1. Випадкові чинники у межах одного проекту (невідповідний персонал чи менеджер проекту тощо);

2. Постійні чинники (індивідуальні показники персоналу; показники організації; показники галузі загалом; національно-культурні особливості). При розгляді зазначених груп факторів і способів знизити їх негативний вплив на впровадження нової інновації потрібно враховувати їх у сукупності та взаємозв'язку: вносити зміни і в інновацію, для того, щоб вона краще підходила для цього оточення.

Впровадження інновацій – один із етапів життєвого циклу інноваційного продукту. На цьому етапі зазвичай здійснюється випуск пробної партії товару та маркетингове дослідження ринку. Якщо все відбувається успішно, то починається підготовка до масового виробництва товару.

Ефективність інноваційного (науково-технічного) розвитку підприємства визначають виходячи із співвідношення ефекту (прибутку організації) та які викликали його витрат. Виділяють чотири основні види ефекту від інновацій:

- технічний;
- ресурсний;
- економічний;
- соціальний.

Підприємець має на меті отримання прибутку при реалізації інновації, задовольняючи потреби споживачів. На успіх реалізації інновацій на підприємстві впливає багато чинників, серед яких відзначимо науково-технічний потенціал; виробничо-технічну базу; основні види ресурсів; великі інвестиції; відповідну систему керування. Правильне співвідношення та використання цих факторів, а також тісний взаємозв'язок через систему управління між інноваційною, виробничою та маркетинговою діяльністю фірми призводять до позитивного результату інноваційної стратегії.

Основними формами організації інноваційного процесу є:

1. адміністративно-господарська;
2. програмно-цільова;
3. ініціативна.

Адміністративно-господарська форма передбачає наявність науково-виробничого центру — великої чи середньої корпорації, що об'єднує під загальним керівництвом наукові дослідження та розробки, виробництво та збут нової продукції. Більшість фірм, які виконують наукові дослідження та дослідно-конструкторські розробки, функціонують у промисловості.

Програмно-цільова форма інноваційного процесу вирішує задачі науково-технічних проривів, особливо у таких прогресивних галузях, як мікроелектроніка, біотехнологія, нанотехнологія та ін., програмно-цільова

форма організації інноваційного процесу, передбачає роботу учасників програм у своїх організаціях та узгодження їх діяльності з центром управління програмою[23, с.19].

Для посилення зв'язку між науковими дослідженнями проектуванням та розробкою різних принципово нових видів техніки в промисловості організують інженерні центри, а також університетсько-промислові та університетські дослідні центри. Керують такими центрами ради, які розробляють плани досліджень та організують проведення

Одна із прогресивних форм організацій інкубатори бізнесу або технологій — елемент інноваційної інфраструктури, комплекс, що надає різноманітні послуги різним інноваційним формам, що знаходяться на стадії створення та становлення. Ці послуги можуть бути консультативними, інформаційними у формі надання в оренду устаткування, приміщень та інших. Після закінчення «інкубаційного періоду» фірма-клієнт залишає інкубатор і розпочинає самостійну діяльність.

Для визначення списку необхідних інноваційних перетворень необхідно провести попередній аналіз діяльності підприємства, аудит, який визначить низку проблем та можливі кроки для їх вирішення.

До таких кроків відносять:

- покращення технологій для виробництва продукції;
- використання нових, більш технологічних матеріалів;
- зниження відсотка не використовуваних матеріалів та сировини;
- автоматизацію виробництва;
- використання автоматизованих виробничих ліній;
- економію електроенергії за рахунок зниження частки енерговитратних процесів;
- використання наукової організації праці;
- поліпшення нормування.

Для того, щоб ці заходи принесли користь, потрібні також і наступні допоміжні кроки:

-забезпечення взаємопов'язаності та контакти між підрозділами, безперервність процесів виробництва;
 - мотивація персоналу;

Головним показником ефективності інновації буде економічний ефект.

Сукупні витрати на виробництво одиниці продукції у разі успішного впровадження інновації мають виявитися меншими, ніж до введення. Такий ефект і вважатиметься економічним ефектом від інновації та кінцевим змістом інновації [26, с.38].

Інноваційний процес складається з кількох етапів

1. Фундаментальні дослідження. Фундаментальні дослідження, збирання та систематизація інформації з відповідної проблеми про потреби та тенденції розвитку. Метою цього етапу є усвідомлення потреби та можливості змін, пізнання явищ навколишнього світу та відкриття нових закономірностей його розвитку, генерування перспективних ідей, їх відбір та розробка, визначення можливості реалізації. Він поділяється на теоретичний та пошуковий; в результаті першого формуються нові наукові підходи до проблеми та теорії; в результаті другого – нові принципи створення виробів та технологій.

2. Прикладні дослідження. Прикладні дослідження, створені задля визначення способів застосування результатів попереднього етапу та його уточнення. Вони можуть бути теоретичними та експериментальними, пов'язаними зі створенням моделей. Тут відбувається розробка лабораторних технологій та методів випробувань, виготовлення та випробування макетів та зразків нових виробів, нестандартного обладнання. Потім проводяться спеціальні розрахунки для оцінки та подальшого коригування досліджень, другий відсів неперспективних ідей. Кінцевим результатом цього є технічне завдання, рекомендація, зразок.

3. Дослідно – конструкторські розробки. Досвідчено - конструкторські розробки спрямовані створення нових зразків, які пройшли випробування і придатних для виробничого і комерційного використання.

Їх стадіями є:

- розробка замовником технічного завдання, що визначає основні вимоги виробу;
- принципи роботи, конструктивні особливості, габарити, вага, ціну;
- формулювання пропозицій, що містять технічне та техніко-економічне обґрунтування доцільності створення виробу;
- виготовлення ескізного проекту, що містить креслення загального виду, принципів схеми, розрахунок основних експлуатаційних показників, який дозволяє вирішувати питання про доцільність подальшої роботи над виробом;
- підготовка на основі ескізного проекту загального виду конструкції в цілому та всіх вузлів, найбільш складних деталей, пояснювальної записки з техніко-економічним обґрунтуванням, розрахунок експлуатаційних витрат;
- створення робочого проекту, що містить повний опис конструкції об'єкта та включає всю документацію, необхідну для його виготовлення, монтажу та експлуатації;
- виготовлення, випробування, доведення дослідного зразка.

4. Освоєння виробництва нового виробу. Освоєння виробництва нового виробу. Цей етап передбачає оцінку ринкових перспектив, фінансових можливостей, відповідності стандартам, забезпеченості патентного захисту, ще один відсів неперспективних варіантів, розробку та проектування технологічних та організаційних процесів, підготовку виробничих потужностей, збутової мережі та, нарешті, освоєння випуску нової техніки, її масовий випуск та збут, сприяння в монтажі, введенні в експлуатацію, поширення нововведення, тиражування та багаторазове повторення на інших об'єктах. Поруч із виробництвом інноваційний процес включає споживання.

Таким чином, інноваційний процес охоплює цикл від розробки ідеї до реалізації на комерційній основі.

Якщо ж брати окремо процес впровадження, його можна розкласти на наступні етапи:

1. Відбір інновацій із безлічі запропонованих.
2. Планування проекту. Повний аналіз вибраного проекту. Цілі, завдання, терміни, витрати. Упорядкування плану реалізації інноваційного проекту.
3. Вибір форми організації робіт. Складання організаційної структури до виконання всіх видів необхідних робіт.
4. Контроль за термінами, за витрачанням коштів.
5. Комерціалізація нововведення.

Найважливішим джерелом технологічного розвитку промислових підприємств є впровадження інноваційних технологій.

Впровадження нових технологій – це складний та тривалий процес. З метою постійного контролю за цими процесами необхідно розробити методику оцінки ефективності впровадження інноваційних технологій та вибрати показники, що адекватно характеризують процеси, що при цьому відбуваються.

При виборі збалансованої системи показників необхідно враховувати такі особливості процесу економічного розвитку підприємства:

По-перше, цей розвиток зі змінами, які мають внутрішню природу, тобто їх джерело знаходиться всередині підприємства.

По-друге, зовнішнім проявом розвитку підприємства є зростання результатів його діяльності (насамперед, доходу та прибутку).

По-третє, розвиток підприємства пов'язано зі збільшенням його економічного потенціалу (зокрема, зі зростанням маси виробничих та інших ресурсів, поліпшенням якості цих ресурсів та підвищенням здатності ефективно їх використовувати).

До основних показників ефективності впровадження інноваційних технологій слід віднести:

– собівартість одиниці також собівартість одиниці цієї продукції, яка виготовляється з продукції, яка буде виготовлятися з використанням інноваційної технології;

- норматив рентабельності інвестицій у впровадження інноваційної технології ;
- ціна продукції, що випускатиметься з використанням ресурсозберігаючої технології.

Важливим показником, який впливає на ефективність впровадження інноваційних технологій, є рівень конкуренції на ринку збуту продукції, яку планують виробляти з використанням цієї технології. Цей рівень можна оцінити з використання різних показників, зокрема, кількістю конкуруючих підприємств з урахуванням частки ринку, що належить кожному з них [22,с.110].

Якщо рівень конкуренції над ринком є досить високим, то ціна одиниці виробленої продукції має встановитися на рівні питомих наведених витрат – суми собівартості одиниці продукції та її питомої капіталомісткості на норматив рентабельності інвестицій. Отже, рентабельність інвестицій, вкладених у виробництво цієї продукції, дорівнюватиме нормативному значенню і, відповідно, попит на продукцію та її пропозицію будуть врівноважені. Таким чином, питомі витрати в умовах конкурентних ринків є рівноважною ціною одиниці продукції. У зв'язку з цим показник витрат може бути одним із найбільш загальних критеріїв прийняття рішень про впровадження інновацій[1, с.39]. Тоді, якщо ціна продукції встановилася на рівні питомих витрат, то для того, щоб впровадити інноваційну технологію на промисловому підприємстві, питомі наведені витрати за неї мають бути меншими порівняно з існуючими.

При цьому можливі два варіанти впровадження інноваційної технології:

- 1) інноваційна технологія не витісняє чинну. За цих умов виробниками, які використовують інноваційну технологію, буде виготовлено певну додаткову кількість продукції з розрахунку, що ціна одиниці встановиться на рівні витрат за інноваційною технологією. Очевидно, що внаслідок цього

рентабельність інвестицій, вкладених раніше в діючу технологію, стане меншою.

2) інноваційна технологія витісняє діючу. Тут виробниками, які використовують інноваційну технологію, буде виготовлено весь обсяг цієї продукції, який відповідає рівню витрат. Сума прибутку та амортизаційних відрахувань зі старою технологією стане негативною та підприємству стане економічно вигідніше застосовувати інноваційну технологію та відмовитися від чинної.

Отже, виникає проблема розробки методів оцінки ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств відповідно до сучасних умов господарювання та управління, інформаційна база яких має становити сукупність показників, що розраховуються на основі чинної статистичної, фінансової та бухгалтерської звітності. Дані методи повинні давати об'єктивну оцінку реального інноваційного стану діяльності досліджуваного промислового підприємства. Крім цього, розроблені методи повинні враховувати галузеві особливості інноваційних процесів, характеристики виробничої системи, тип виробництва, а також містити показники, що відображають наявність та якість основних стратегічно важливих для підприємства ресурсів та показники, що прямо або побічно вказують на результативність їх використання.

Таким чином, ефективність впровадження інноваційних технологій на промислових підприємствах визначається складом та рівнем розвитку її складових, їх взаємозв'язками та здатністю працювати як єдина система реалізації нововведень, тому для оцінки ефективності системи управління інноваційною діяльністю необхідно виявити її складові, виміряти їх, визначити взаємозв'язок між ними та отримати комплексну оцінку здійснюваної підприємством інноваційної діяльності.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ВАЖКОГО КРАНОБУДУВАННЯ"

2.1 Загальна характеристика діяльності АТ "Запорізький завод важкого кранобудування"

Запорізький завод важкого кранобудування є провідним підприємством, що спеціалізується на виробництві мостових, козлових та спеціалізованих кранів.

Історія заводу нерозривно пов'язана з розвитком індустріального комплексу на берегах Дніпра. У період активного будівництва металургійних гігантів, а також інших підприємств енергетики та машинобудування, вантажопідйомна техніка була життєво необхідною[32].

У радянські часи завод був провідним виробником вантажопідйомної техніки, яка використовувалася на будівельних майданчиках по всьому Радянському Союзу та за його межами, зокрема на гідро-, тепло- та атомних електростанціях. Щорічно завод випускав близько 250-300 кранів різної вантажопідйомності та тисячі тонн складних металоконструкцій.

У 1928 році - за спільним рішенням Запорізького міськвиконкому та Дніпрострою засновані Центральні механічні майстерні (ЦММ), що стали прообразом механічного заводу. На початку майстерні розташовувалися у довгих бараках, пристосованих під виробничі приміщення. Першими керівниками ЦММ були П.Ю. Бромеріус, Л.Л. Копп, а з 1929 року - П.М. Лепіхов, з чийм приходом розпочався стрімкий розвиток майстерень, зокрема, було відкрито чавуноливарний та ковальський цехи.

У 1930 році - у ЦММ було відремонтовано 30 паровозів, 11 потужних кранів та 9 екскаваторів, а також вироблено 1250 тонн металевої арматури. А в 1937 році- ЦММ офіційно перейменовано на механічний завод.

В 1944 році продовжувалось відновлення заводу. Директор Т.Є. Боргенко керував підприємством у цей важкий період, збудувавши кисневу станцію, яка постачала кисень не лише для заводу, а й для Дніпрострою.

Вже в 1951 році було запущено цех металоконструкцій, а в 1953 р. початок серійного виробництва мостових кранів, та в 1954 р. завершено реконструкцію чавуноливарного цеху та створено новий сталеливарний цех.

Завод було перейменовано на "Дніпровський механічний завод" у 1956 році, тоді він став спеціалізованим кранобудівним підприємством, підпорядкованим Міністерству енергетики та електрифікації СРСР.

Вже в 1977 році підприємство отримало назву "Запорізький енергомеханічний завод".

Завод перейшов на нову форму господарських відносин - оренду, з новим порядком виборів керівника у 1989 році. А в 1995 р. завод став закритим акціонерним товариством.

І тільки в 1999 році підприємство отримало сучасну назву та змінило форму власності, зберігши сферу діяльності.

З серпня 2005 року основним акціонером ПРАТ «ЗАПОРІЖКРАН» є фінська транснаціональна корпорація Konecranes PLC, світовий лідер у галузі рішень для переміщення матеріалів. Інтеграція в групу Konecranes значно збільшила обсяги виробництва, які зросли втричі. Було створено новий підрозділ для виробництва балок прямокутного перерізу, здатний виробляти до 700 балок на рік[32].

Цей підрозділ оснащено передовим обладнанням, таким як зварювальні технології Kemppi, газорізальні машини Messer, плазмові різальні машини від Microstep, лінії для дробоструменевого очищення листів, дробоструменеві камери та камери для фарбування. Понад 50% обладнання в механічному цеху було модернізовано, що забезпечило високу ефективність та якість усіх виробничих процесів.

Запоріжжкран - провідна компанія, яка пропонує клієнтам широкий спектр вантажопідйомного обладнання.

Запоріжжкран пропонує[32]:

- портові крани, спроектовані відповідно до сучасних міжнародних стандартів для українських і зарубіжних терміналів;

- спеціальні крани, що працюють на виробничих об'єктах різних промислових галузей;
- стандартні крани, що втілюють найпрогресивніші конструкторські рішення, засновані на багаторічному досвіді компанії;
- важкі крани, які вирізняються колосальною потужністю, вантажопідйомністю і здатні ефективно працювати в екстремальних умовах;
- стандартні компоненти, що відповідають світовим стандартам якості та безпеки;
- важкі компоненти, що забезпечують високу продуктивність і мінімізують витрати на утримання;
- автотранспортувачі, які є оптимальними рішеннями для підвищення ефективності та економічності вантажопідйомних операцій.

Крім того, підприємство володіє наступними виробничими можливостями[32]:

- повний цикл виробництва кранових коліс;
- виготовлення різноманітних кранових компонентів;
- виконання всіх видів механічної обробки на унікальному обладнанні Skoda і Tittan;
- складально-зварювальні роботи будь-якої складності за кресленнями замовника;
- проектування вантажопідйомних кранів та їх компонентів;
- модернізація та оновлення існуючих кранів.

Запоріжжкран - також постачають обладнання для виробничих підприємств різних промислових галузей, яке вирізняється великою потужністю, вантажопідйомністю та здатністю працювати в екстремальних умовах. Інженери компанії використовують лише стандартні компоненти, що відповідають світовим стандартам якості та безпеки. Сьогодні на підприємстві працює 341 особи.

Рисунок 2.1. Організаційно-правова форма Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Джерело: Складено автором

Для визначення можливостей інноваційного розвитку Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» необхідно проаналізувати фінансові можливості підприємства. Інноваційний розвиток – одна із складових економіки держави. На сьогоднішній день нема підприємства, де змагання за лідерство не було б пов'язане з інноваціями. Це зумовлено безліччю чинників: знос основних фондів виробництва, висока собівартість, як наслідок – низька конкурентоспроможність товарів, як у внутрішньому ринку, і на зовнішньому[14, с.18].

Наразі українські підприємства функціонують в умовах негативних явищ як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, що пов'язано насамперед із вторгненням росії. Ці явища значно впливають на сприйнятливість підприємств до вимог ринку, пов'язані з інноваційним розвитком суб'єктів господарювання. На етапі розвитку ринкових відносин виникає необхідність використовувати нові підходи до формування сталого інноваційного розвитку підприємств. Впровадження інновацій на

підприємствах призводить до оновлення номенклатури товарів, поліпшення якості продукції для задоволення попиту споживачів та максимізації прибутку, отже, відбувається підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання. Однак, щоб досягти сталого інноваційного розвитку підприємствам необхідно передбачити наявність потенціалу для можливого зростання та подальшого розвитку. Як правило, цим потенціалом є прибуток. Слід врахувати, що суб'єкт господарювання може розвиватися з різних напрямів:

1. Екстенсивний розвиток – пов'язаний із збільшенням обсягів виробництва та збуту продукції, що здійснюється в умовах ненасиченого ринку, коли відсутня гостра конкуренція, щодо стабільне середовище господарювання. Цей шлях передбачає зростання витрат ресурсів;

2. Інтенсивний розвиток – передбачає використання досягнень науки і техніки для того, щоб удосконалити конструкції та технології виробництва традиційних товарів. Це дасть можливість знизити собівартість їх виробництва, підвищити якість, отже, підвищиться конкурентоспроможність продукції, що випускається;

3. Інноваційний шлях розвитку – пов'язаний із безперервним оновленням асортименту продукції та технологій її виробництва.

4. Удосконалення системи управління виробництвом та збутом.

Основною перевагою підприємства є інноваційний шлях [26, с.38]. Інновація виникає внаслідок використання результатів наукових досліджень та розробок, спрямованих на вдосконалення процесу виробничої діяльності, економічних, правових та соціальних відносин у галузі науки, культури, освіти, в інших сферах діяльності суспільства. Цей термін може мати різні значення у різних контекстах, їх вибір залежить від конкретних цілей виміру чи аналізу. Інновація - це кінцевий результат інноваційної діяльності, який отримав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого продукту, що реалізується на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності. Отже, кінцевим результатом

інновації є комерційний успіх[24, с.28]. Інновація вважається здійсненою у тому випадку, якщо вона впроваджена на ринку чи у виробничому процесі.

Розрізняються два типи технологічних інновацій: продуктові та процесні.

Продуктові інновації охоплюють впровадження нових чи вдосконалених продуктів.

Процесні інновації - це освоєння нової чи значно удосконаленої продукції, організації виробництва.

Випуск такої продукції неможливий при використанні наявного обладнання або методів виробництва, що застосовуються. Інновації прийнято класифікувати за низкою ознак. Так, за рівнем радикальності, їхньої значущості в економічному розвитку інновації можна поділити на базисні, що покращують, та псевдоінновації (раціоналізують). За цим поділом стоять два різні інноваційні процеси: піонерний і наздоганяючий.

Піонерний тип означає лінію досягнення першості.

Наздоганяючий — дешевший і може дати швидкий результат.

На цьому шляху створюються покращуючі (так звані приростні) інновації, пов'язані з покращенням властивостей існуючих процесів виробництва та продуктів[22, с.109]. За спрямованістю результатів інновації діляться на інновації як науковий інструментарій, інновації-процеси та інновації продукти. Існують і інші класифікації інновацій відповідно до тієї ролі, яку вони грають у розвитку економічної системи. Класифікація інновацій за рівнем новизни - розподіл сукупності інновацій на однорідні за рівнем новизни групи з метою оцінки їхньої значущості.

Поняття новизни інновації може відноситися до продукту або технологічного процесу загалом, у разі його абсолютної новизни або лише до деяких його елементів, що змінюють функції та характеристики існуючого продукту чи процесу. З цих позицій виділяються види інновацій за першою ознакою класифікації:

- базисні інновації, що належать до принципово нових продуктів;

- покращують інновації щодо значного вдосконалення існуючих продуктів;

- інновації, пов'язані з використанням нових чи значною мірою вдосконалених методів виробництва[13,с.28].

Слід розрізняти інновації та несуттєві видозміни продуктів та технологічних процесів під якими маються на увазі естетичні (у кольорі, декорі тощо), а також незначні технічні чи зовнішні зміни у продукті, що залишають незмінним його конструктивне виконання і не мають досить помітного впливу на параметри, властивості, вартість будь-якого виробу і матеріалів і компонентів, що входять до нього; розширення номенклатури продукції за рахунок освоєння виробництва продуктів, що не випускалися раніше на даному підприємстві, але вже відомих на ринку продуктів з метою задоволення поточного попиту та збільшення доходів.

Комплексний характер інновацій, їх багатосторонність та різноманітність галузей та способів використання потребують розробки їх класифікації. У табл. 2.1 запропоновано класифікатор інновацій, використання якого дозволить оцінювати їх конкретніше, повніше, об'єктивніше, комплексно визначати їхню результативність та напрями інноваційного процесу, які вимагають коригування чи підтримки, а також допоможуть виявляти неоднорідність інновацій та підбирати методи управління кожною з них, тобто врахувати особливості кожного інноваційного процесу[5,с.149].

Різні види інновацій перебувають у тісному взаємозв'язку і висувають специфічні вимоги до інноваційного механізму. Так, технічні та технологічні інновації, впливаючи на утримання виробничих процесів, одночасно створюють умови для управлінських інновацій, оскільки вносять зміни до організації виробництва.

Таблиця 2.1 - Класифікація інновацій

Класифікаційна ознака	Класифікаційні угруповання інновацій
Галузь втілення інновацій	Управлінські, організаційні, промислові

Продовження таблиці 2.1

Етапи наукових розробок, результати яких стали інноваціями	Наукові, технічні, технологічні, інформаційні.
Ступінь інтенсивності інновацій	«Бум», інтенсивна, слабка, масова
Темпи здійснення інновацій	Швидкі, сповільнені, загасаючі, рівномірні, що наростають.
Результати інновацій	Високі, низькі, стабільні
Ефективність інновацій	Економічна, соціальна, інтегральна

Джерело: Розроблено автором

Наведені класифікації свідчать, що нововведення є різноманітними і різними за своїм характером. Отже, форми організації нововведень, масштаби та засоби впливу на економіку, і навіть методи оцінки їхньої ефективності теж мають відрізнятися різноманіттям. Використовуючи відомі підходи до класифікації інновацій, можна побудувати класифікатор, який має практичне значення для створення системи управління інноваціями. Класифікатор інновацій відображено у таблиці 2.3.

Цей класифікатор дозволяє по-різному групувати інновації за тими чи іншими ознаками залежно від потреб користувача. Наприклад, галузева інновація означає адресність управлінських впливів. Ступінь радикальності інновацій визначає параметри цих дій. Те, що інновація має як джерело ідеї винахід, дозволяє оцінити можливості її комерційної реалізації. Масштаб поширення інновації залежить від виду нововведення.

Таблиця 2.2- Класифікатор інновацій

Ознаки класифікації	Значення ознак		
Широта впливу та масштабність	Глобальна	Галузева	Локальна
Ступінь радикальності інновацій	Базисна	Поліпшуюча	Псевдоінновація
Джерело ідей	Відкриття	Винахід	Інше
Тип нововведення	Конструкції та пристрої	Технології	Живі організми

Джерело: Розроблено автором

Таким чином, комплексний характер інновацій, багатосторонність та різноманітність галузей та способів використання потребують розробки їх

класифікації. Одне із суттєвих обмежень, яке має враховувати сучасний керівник, — неможливість існування організації (довго та ефективно) без змін

2.2 Аналіз економічного стану підприємства АТ «Запорізький завод важкого кранобудування»

Розглянемо господарський потенціал підприємства, починаючи з активів, який відображено на діаграмі на рисунку 2.2 .

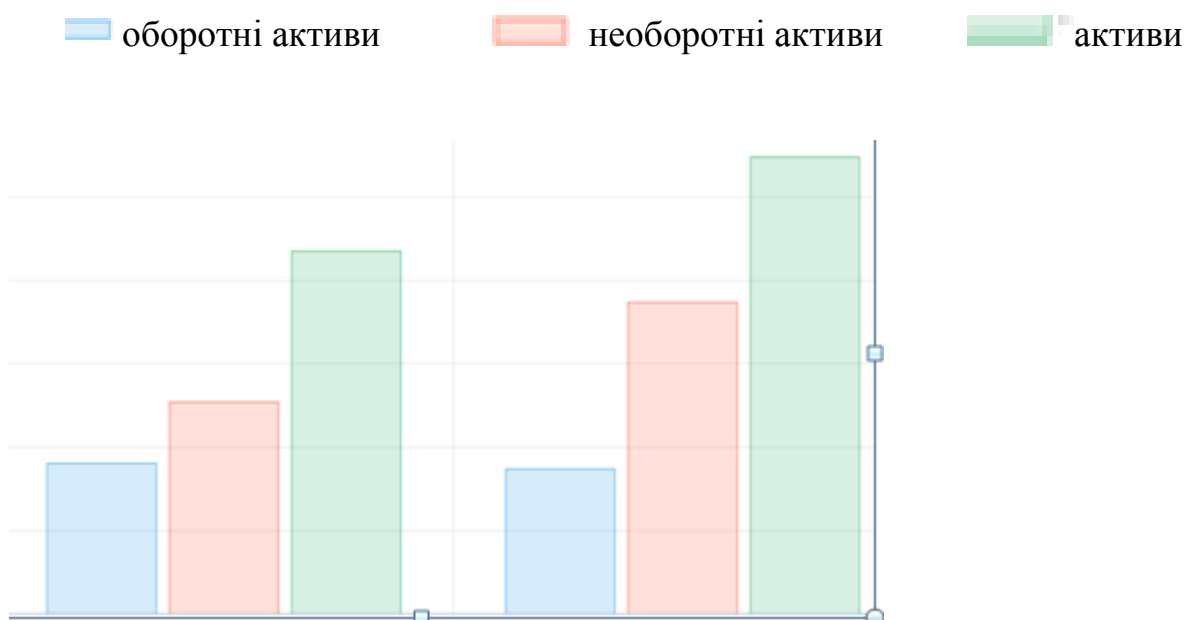

Рисунок 2.2 - Діаграма - Динаміка активів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» у 2022-2023 рр., тис. грн. Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Як видно з діаграми підприємство посилює господарський потенціал. Суми активів збільшуються на 25,91%, це означає, що на підприємстві збільшується обсяг наявного у розпорядженні майна. Але активи зростають швидше ніж дохід від продажу продукції. Цей факт вказує на необхідність пошуку резервів для більш ефективного використання активів, та оптимізації її структури.

Проводимо горизонтальний аналіз активів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування», який відображено у таблиці 2.3

Таблиця 2.3- Горизонтальний аналіз активів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» 2021-2023 рр.(тис.грн.)

Показник	2021	2022	2023	Відн. приріст
Основні засоби	159528	159543	151699	-4,92
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	181204	181308	174509	-3,75
Запаси	170100	170110	189468	11,38
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботу, послуги	37868	37873	82290	117,28
Гроші та еквіваленти	10431	10440	84067	705,24
ОБОРОТНІ АКТИВИ	254769	254770	374446	46,97
АКТИВИ	436074	436078	549076	25,91

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Як видно з таблиці 2.3, має місце збільшення суми балансу, це зумовлено насамперед зростанням оборотних активів на 46,97%.

Проведемо дослідження джерел фінансування Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Процес фінансування інновацій на підприємстві включає порядок надання коштів суб'єктам господарювання, систему витрачання та контролю за цільовим та найбільш ефективним їх використанням. Розглянемо власний капітал, довгострокові зобов'язання та довгострокові зобов'язання підприємства, який відображено на діаграмі 2.3.

Рисунок 2.3 Діаграма - Динаміка джерел фінансування Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» у 2022-2023 рр., тис. грн.
Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Діаграма 2,3 показує збільшення наявних джерел фінансування. Це зумовлено зростанням власного капіталу на 89665 тис. грн. Крім того, зростають короткострокові зобов'язання на 3,75% і довгострокових зобов'язання на 38,1%. З метою аналізу джерел фінансування проводимо горизонтальний аналіз пасивів підприємства, який відображено у таблиці 2.4

Таблиця 2.4 –Горизонтальний аналіз пасивів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» 2021-2023 рр.(тис.грн.)

Показник	2021	2022	2023	Відн. приріст
Власний капітал	136065	136069	46404	-65,9
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	449434	449429	159	-99,97
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями та одержаними авансами	64373	64367	60948	-5,31
Інші зобов'язання	1007	1009	473385	46816,25
КОРОТКОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	566638	566672	587919	3,75

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Як видно з таблиці 2.4, власний капітал підприємства зростає, тобто підприємство має потенціал для втілення інновацій. Але такий стан призводить до підвищення залежності від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів.

Проводимо дослідження фінансової стійкості Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» 2021-2023 рр., який відображено у таблиці 2.5

Таблиця 2.5- Показники стійкості та платоспроможності Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» 2021-2023 рр.грн.

Показник	2021	2022	2023	Відн. приріст
Фінансова автономія	0,31	0,31	0,9	-72,92
Поточна ліквідність	0,34	0,32	0,3	-7,23

Джерело: Розроблено автором

Як видно з таблиці 2.5 незважаючи на те, що показники свідчать про підвищення фінансової незалежності компанії, оскільки зростає коефіцієнт фінансової автономії, підприємство зараз неспроможне самостійно профінансувати хоча б частину своїх активів.

Показник поточної ліквідності нижче за нормативний, який складає 1,5, що означає можливість втрати платоспроможності у найближчий час.

Розглянемо динаміку наступних показників: чистий дохід від реалізації, чистий фінансовий результат, ЕВІТ, який відображено у діаграмі 2.4.

■ чистий дохід від реалізації
■ чистий фінансовий результат
■ EBIT

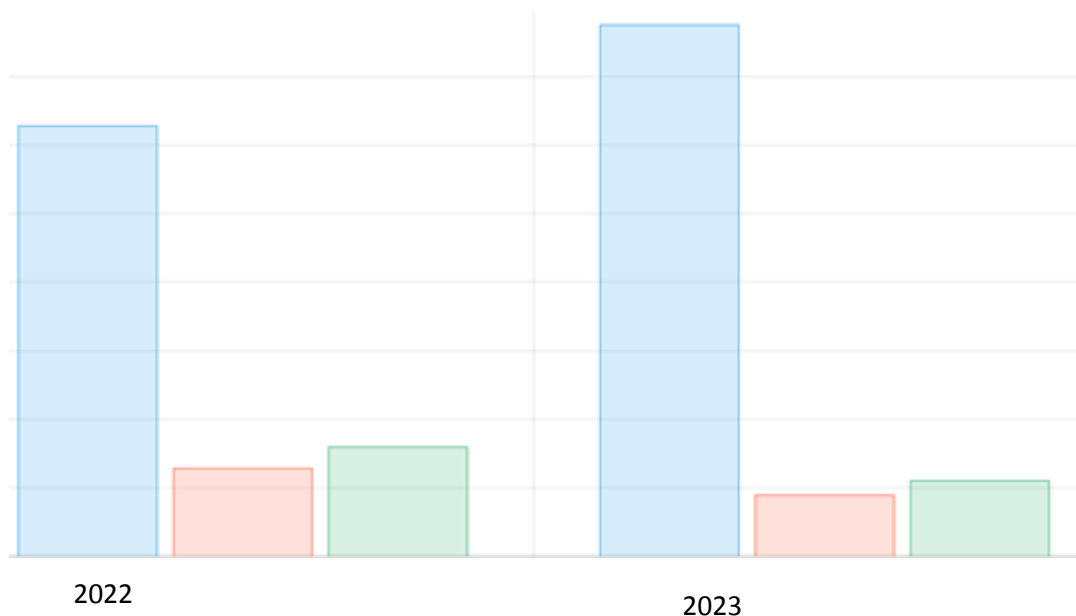

Рисунок 2.4 Діаграма - Динаміка показників: чистий дохід від реалізації, чистий фінансовий результат, EBIT. Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» у 2022-2023 рр., тис. грн.

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Як видно з діаграми, відбувається збільшення чистого доходу від реалізації товарів та послуг, це вказує на високу конкурентоспроможність підприємства.

Сума чистого прибутку підприємства свідчить про досить вдалу бізнес-модель.

Для дослідження здатності підприємства здійснити інновації розглянемо показники рентабельності та їх співвідношення з інфляцією, щоб узнати реальне зростання вартості наявних активів у підприємства. Ці показники відображено у діаграмі 2.5.

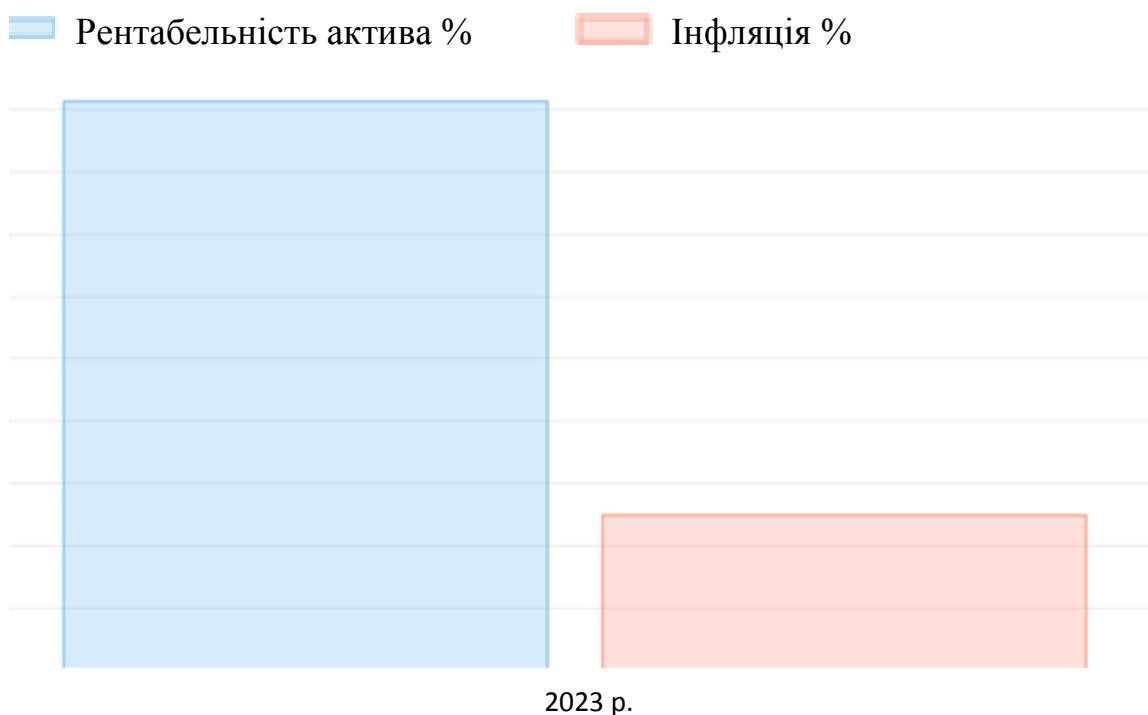

Рисунок 2.5 Діаграма - Співставлення рентабельності активів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»
Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Як свідчить діаграма 2.5 Рентабельність активів. перевищує інфляцію, що свідчить про реальне зростання вартості наявних активів підприємства.

Це свідчить, що рентабельність активів підприємства перевищує рівень інфляції. Інфляція вносить певну невизначеність як оцінки результатів діяльності підприємства, а й у масштабах економіки держави. Висока інфляція не може збільшити попит суспільства в цілому тому, що збільшення маси грошей не збільшує валового продукту – товарів та послуг. В результаті інфляційного впливу з'являється різниця між номінальною та реальною вартістю грошей. Це розходження тим більше, чим більше часу проходить між купівлею та продажем матеріальних ресурсів. Інфляцію обов'язково потрібно брати до уваги, оскільки зменшення купівельної здатності грошей веде до збільшення грошових потоків у майбутньому порівняно з тим, які були б за відсутності інфляції.

Далі розглянемо динаміку показників: рентабельність продажів валовий прибуток)%, рентабельність продажів (EBIT)% і рентабельність продажів (чистий прибуток)%

■ рентабельність продажів (валовий прибуток)%,
■ рентабельність продажів (EBIT)% ■ рентабельність продажів (чистий прибуток)%

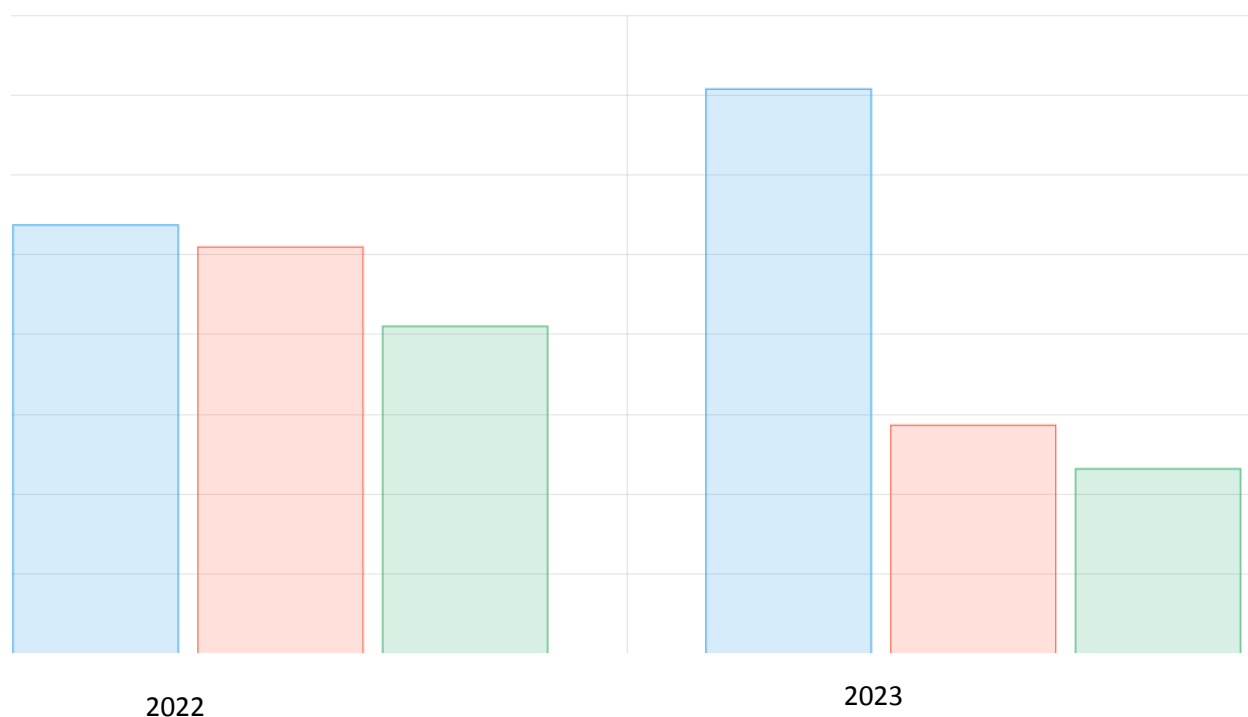

Рисунок 2.6. Діаграма - Динаміка показників рентабельності продажів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Як видно з діаграми на підприємстві падає рентабельність продажів (чистий прибуток)% у той же час зростає рентабельність продажів (валовий прибуток) і рентабельність продажів (EBIT). У той час як показник рентабельності продажів характеризує дуже важливий напрямок діяльності підприємства. компанії — реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах.

2.3 Загальний аналіз отриманих результатів підприємства

Рентабельність продажів показує реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах підприємства. Рентабельність продажів є індикатором цінової політики підприємства, вона показує, наскільки здатна компанія контролювати свої витрати та зменшувати їх. На підвищення рентабельності продажів Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» може вплинути втілення інновацій

Реформування може проводитись двома способами:

- 1) повільні еволюційні зміни;
- 2) динамічні, різкі та за короткий час революційні зміни.

Втілення інновацій потребує вдосконалення управління. До процесів удосконалення управління можливі різноманітні підходи. І один із них — інноваційний. У зв'язку із зростаючим значенням інноваційної діяльності актуалізується необхідність дослідження проблематики управління, тобто удосконалення систем управління (метауправління) як самостійне завдання розвитку управління.

Об'єктом управління є насамперед організаційна структура управління - вдосконаленням, планування змін. Методологічною основою метауправління стають знання не стільки закономірностей розвитку об'єкта управління, скільки теорії та методології управління розвитком, їх творчого застосування. У процесі керування розвитком використовуються різноманітні моделі. Серед них особливе значення мають моделі процесів вирішення проблем (як загальної методологічної основи проблемно-орієнтованого підходу до управління розвитком), а також моделі внесення змін до системи управління.[17,с. 181].

Виявлення та опис проблемної ситуації дає вихідну інформацію для постановки завдання ухвалення рішень.

Проблеми можуть бути кваліфіковані за такими ознаками:

- За характером цілей, що досягаються, — економічні, соціальні, організаційні, технічні.
- За ступенем впливу на виробничу систему (глибину) – стратегічні, поточні, оперативні.
- За рівнем новизни – стандартні, нестандартні.
- За ступенем визначеності процесу рішення - програмовані (алгоритмічно розв'язувані), не програмовані (алгоритмічно нерозв'язні).
- За рівнем структуризації - з чітко визначеною структурою, з погано окресленою структурою.

Склад проблем та його характеристики значною мірою визначаються загальною постановкою завдання розвитку системи. Постановка задачі здійснюється на основі системного аналізу та визначається роллю та місцем (цільовим призначенням) системи та її взаємозв'язком з навколишнім середовищем.

Існує кілька методів, які застосовуються під час впровадження інновацій:

1. Примусовий спосіб. Передбачає використання сили для подолання опору персоналу. Це дорогий і небажаний процес у соціальному плані, але дає переваги у часі стратегічного планування. Використовується в умовах різкого дефіциту часу і лише в тих випадках, коли природа опору ясна та відвертого прояву сили не потрібно.

2. Метод адаптивних відхилень. У рамках цього підходу стратегічні зміни відбуваються шляхом поступових незначних змін протягом тривалого періоду. Процесом керує не найвище начальство, а спеціально створена проектна група. У будь-який конкретний момент опір, хоч і слабкий все ж таки буде. Конфлікти вирішуються шляхом компромісів, угод та переміщень у посадах. Даний метод корисний при тому стані підприємства, коли небезпеку чи несприятливі можливості легко передбачити, і тому особливої

терміновості вживати заходів немає. У разі надзвичайних подій у зовнішньому середовищі метод може бути неефективним

3. Управління кризовою ситуацією. Метод може бути використаний у ситуації, коли адміністрація перебуває у кризовій ситуації, наприклад, зміни у зовнішньому середовищі загрожують її існуванню і вона опинилася у жорстокому цейтноті.

4. Управління опором. Якщо примусовий та адаптивний методи є крайніми заходами проведення змін, то цей метод є проміжним і може бути реалізований у терміни, що диктуються розвитком подій у зовнішньому середовищі. Тривалість процесу змін має враховувати наявний час. З наростанням терміновості цей метод наближається до примусового, зі зменшенням терміновості — адаптивний метод здійснення змін.

У таблиці 2.6 надано порівняльний аналіз втілення інновацій. У таблиці надано характеристику кожного методу. Розглянуто умови використання, переваги та недоліки.

Таблиця 2.6 – Порівняльний аналіз втілення інновацій.

Метод	Умови використання	Переваги	Недоліки
Примусовий	Велика терміновість	Швидкість змін	Великий спротив
Адаптивний	Невелика терміновість	Слабкий спротив	Повільність
Кризовий	Загроза існуванню	Слабкий спротив	Дефіцит часу. Ризик невдач
Управління опором	Середня терміновість	Залежність від обставин	Складність

Джерело: Розроблено автором

Під інноваційним процесом розуміється послідовний ланцюг подій, у ході яких інновація визріває від досліджень та розробок нової технічної ідеї до практичного впровадження створеного її основі нововведення. Тому потрібна цілісна система управління інноваціями.

Методи оцінки інноваційної діяльності відображено на рисунку 2.1

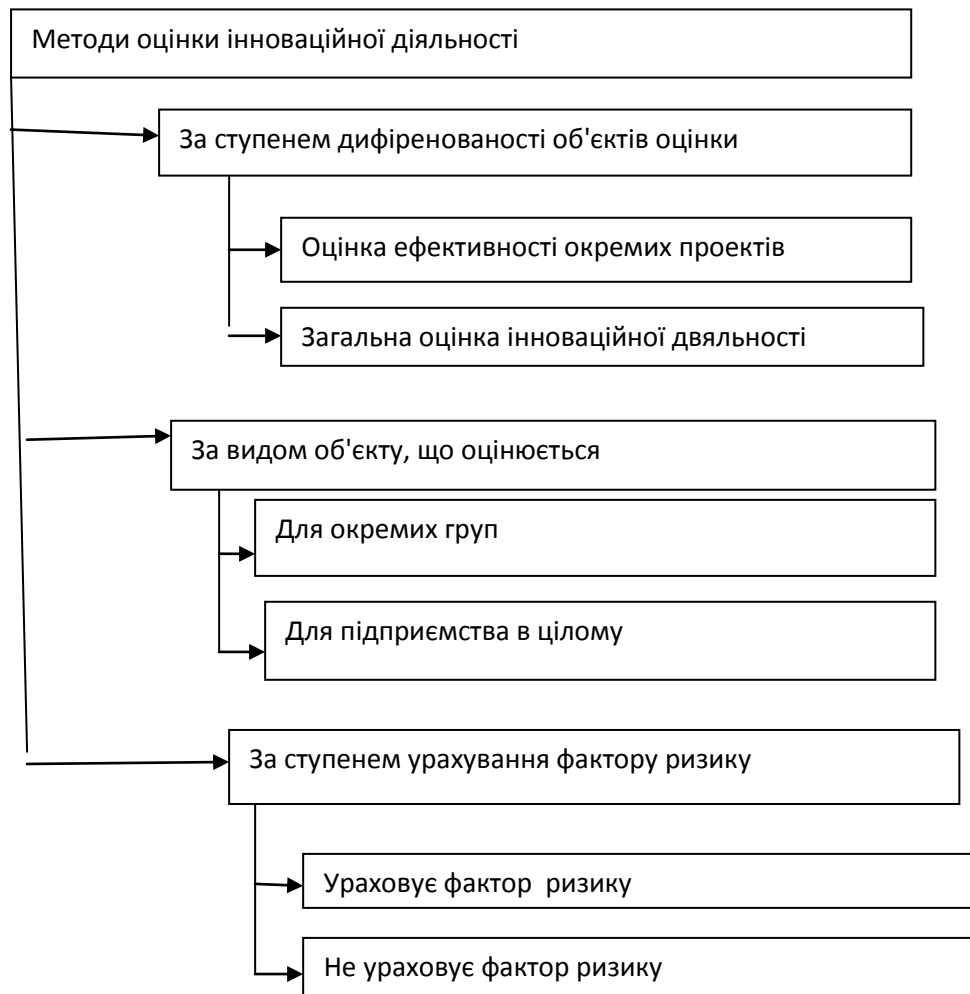

Рисунок 2.7 Класифікація методів оцінки інноваційної діяльності

Джерело: Розроблено автором

Одним із методів розвитку підприємства, виявленням слабких та сильних сторін служить SWOT-аналіз:

Сильні (S) та слабкі (W) сторони є факторами внутрішнього середовища об'єкта аналізу, (тобто тим, на що сам об'єкт здатний вплинути);

Можливості (O) та загрози (T) є факторами зовнішнього середовища (тобто тим, що може вплинути на об'єкт ззовні і при цьому не контролюється об'єктом). В обох випадках експерт можна оцінити кожен фактор матриці SWOT.

Безпосередньо із SWOT-аналізу наближено інший метод конструктивного аналізу – SPACE-аналіз.

Метод SPACE полягає в тому, що для підприємства оцінюються чотири групи факторів:

1. Фактори стабільності обстановки (ES)

2. Фактори промислового потенціалу (IS)

3. Фактори конкурентних переваг (CA)

4. Фактори фінансового потенціалу (FS) Кожен фактор оцінюється експертом у шкалі від 0 до 6.

Таким чином, аналіз фінансових показників підприємства показує що для нього необхідне втілення інновацій, щоб поліпшити своє становище на ринку і підвищити фінансові показники. У той же час аналіз вказує на можливість втілити інновації за рахунок власного капіталу.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ВАЖКОГО КРАНОБУДУВАННЯ"

3.1 Визначення можливих перешкод та шлях їх подолання

Стан інноваційної діяльності підприємства можна охарактеризувати шляхом дослідження інноваційного потенціалу та рівня інноваційної активності.

Аналіз інноваційних результатів полягає у виробленні методики оцінки, яка має приймати до уваги можливості підприємства, формувати інноваційний потенціал, бути інноваційна сприйнятливим та активним. Для цього необхідно з'єднати всю сукупність наявних інноваційних ресурсів та регулярно враховувати ступінь їх використання у діяльності промислового підприємства.

Варто зазначити, що при однаковому ресурсному забезпеченні однакових базових складових підприємства приходять до різних фінансових результатів. Ця обставина дозволяє стверджувати, що інноваційна діяльність підприємства залежить від вихідних можливостей та структури інноваційного потенціалу.

Оцінити інноваційну діяльність підприємства можна в різних формах, за індивідуальною специфікою досліджуваного суб'єкта, цілями та методологією оцінки, що використовується. Можливо здійснювати оцінку як самого підприємства, і його партнерів чи конкурентів, інвестиційних організацій, і навіть органів управління.

Якщо йдеться оцінці ефективності інноваційної діяльності підприємства, тут необхідно позначити певні обмеження. Ці обмеження роблять оцінку лише орієнтовною, тобто так званою оцінкою у першому наближенні. Обмеження пов'язані зі специфікою самої інноваційної діяльності як об'єкта оцінки та виявляються у проблемних моментах

[20,с.49]. Оцінюючи будь-якого показника ефективності порівнюються величина отриманого ефекту і величина витрат, понесених задля досягнення даного ефекту. Також передбачається, що ефект, що виникає, може бути охарактеризований певними кількісними методами.

Існуюча складність структури ефекту інновацій виявляє себе у двох основних формах. Перша полягає в тому, що окремо компоненти такого ефекту достатньо не можуть вимірюватися в однакових універсальних одиницях, що дозволяють взаємно інтегрувати отримані приватні оцінки.

Друга складність структури ефекту інновацій полягає в тому, що здійснення процедур подібної інтеграції потребує наявності кількісних оцінок відносної значущості кожного з компонентів ефекту, які індивідуальні у кожному конкретному випадку та визначаються лише суб'єктивно.

Здійснення інноваційної діяльності має на увазі певні внутрішні та зовнішні витрати. Отже, визначення економічної ефективності інноваційної діяльності підприємства необхідно оцінити ефективність витрат за цей вид діяльності.

Основним критерієм обґрунтування економічної ефективності інноваційної діяльності будь-якого підприємства є її результат: чистий дисконтований дохід (NPV), який визначається шляхом порівняння вироблених витрат та одержуваних результатів та приймається за базу для всіх наступних обґрунтувань економічної ефективності конкретного інноваційного проекту. Крім того, економічна ефективність інноваційної діяльності включає визначення інших показників: індексу прибутковості (PI), терміну окупності капітальних витрат (T0) і внутрішньої норми прибутковості проекту (IRR). Завершується оцінка визначенням стійкості та чутливості основних економічних характеристик проекту до зміни внутрішніх та зовнішніх параметрів [22, 108].

Наведена система показників є однією з можливих систем обліку та оцінки, яка може і повинна зазнавати змін у міру того, як формуватиметься і трансформуватиметься стратегія організації. Тим не менш, важливо, щоб

оціночні показники були пов'язані з інноваційними цілями організації та виступали як інструмент контролю на всіх ключових етапах інноваційної діяльності. Також існує кількісний метод оцінки ефективності інноваційних проектів, пов'язаний із рентабельністю та прибутковістю проекту. Цей метод має на увазі три типи оцінки.

Перша, абсолютна, тобто відбувається оцінка прибутку, який може отримати інвестор після реалізації проекту.

Друга, абсолютно порівняльна оцінка прибутковості, полягає в тому, що інвестор може порівняти можливу суму абсолютного доходу з нормативом. У цьому разі інвестор самостійно встановлює нормативи чи використовує загальноприйняті нормативи даного бізнесу.

Третя, порівняльна оцінка прибутковості проекту, під час використання якої проект порівнюється ні з нормативом, а з альтернативними варіантами. Якісний підхід використовується з метою оцінки ефективності проекту з точки зору точної відповідності поставленим цілям.

У діяльності кожного підприємства спочатку визначаються загальні цілі, та специфічні залежно від пріоритету, визначеного підприємством. Якщо для досягнення поставленої мети потрібно проведення конкретних інновацій, то з представлених альтернатив буде обрано ту, яка максимально наближає компанію до досягнення обраної мети.

У цьому випадку відбувається оцінка стратегічної ефективності нововведення з метою отримання довгострокової ринкової переваги. Таким чином, якісний підхід передбачає вміння керівника прогнозувати ситуацію на ринку, визначати конкурентоспроможність компанії в майбутньому, ставити досяжні цілі та знаходити нові шляхи їх досягнення. На даний час не існує єдиної концепції для оцінки ефективності інноваційної діяльності. Головною причиною є відмінність інноваційного проекту від інвестиційного, для якого існує загальноприйнята система оцінки на основі прибутковості.

По-перше, прибутковість багатьох інновацій має відстрочений стратегічний характер. Наприклад, управлінські інновації, такі як зміна

організаційної структури компанії, поглинання та злиття, впровадження нових методів управління персоналом, перехід на нові системи управління якістю тощо, дають свої плоди у великому часовому розриві по відношенню до періоду вкладення коштів. Прибутковість маркетингових інновацій – вихід на нові ринки, зміна стратегії просування та багато інших – досить непередбачувана і часто підлягає оцінці лише в контексті зростання загальної конкурентоспроможності компанії.

По-друге, інноваційна діяльність здійснюється в умовах невизначеності та підвищеного ризику, оскільки процес розробки та реалізації проекту є досить тривалим, а зовнішнє середовище змінюється дуже швидко. Тому фахівцям складно передбачити та оцінити на початковому етапі кінцевий результат нововведення.

Не завжди метою компанії є отримання прибутку в короткий час, часто підприємства мають на меті створення іміджу своєї компанії, зокрема, для стимулювання продажів основного асортименту. Можна зробити висновок, що не можна повністю проектувати методи оцінки інноваційних проектів на оцінку ефективності інноваційної діяльності компанії.

Головною метою інноваційних перетворень в Україні є інноваційний розвиток підприємств, реалізація якого має здійснюватись виключно на основі структурної перебудови перспективних галузей виробництва, технологічного оновлення промисловості при широкому використанні сучасних інноваційних технологій.

Інновації можуть сприйматися як будь-які внутрішньогосподарські зміни (перехід на новий вид продукції, впровадження нових організаційних форм, застосування нових методів роботи на ринку тощо), що призводять зрештою до комерційного успіху. Інноваційний потенціал підприємства - це економічні можливості підприємства щодо ефективного залучення нових технологій у господарський обіг [10, с.16]. Саме використання схвалених ринком інновацій визначає успіх тієї чи іншої корпорації [23, с.19]. Сучасний

інноваційний процес на підприємстві характеризується тісним взаємозв'язком стратегічного та інноваційного управління.

Порядок оцінки інноваційній діяльності підприємства відображено на рисунку 3.1

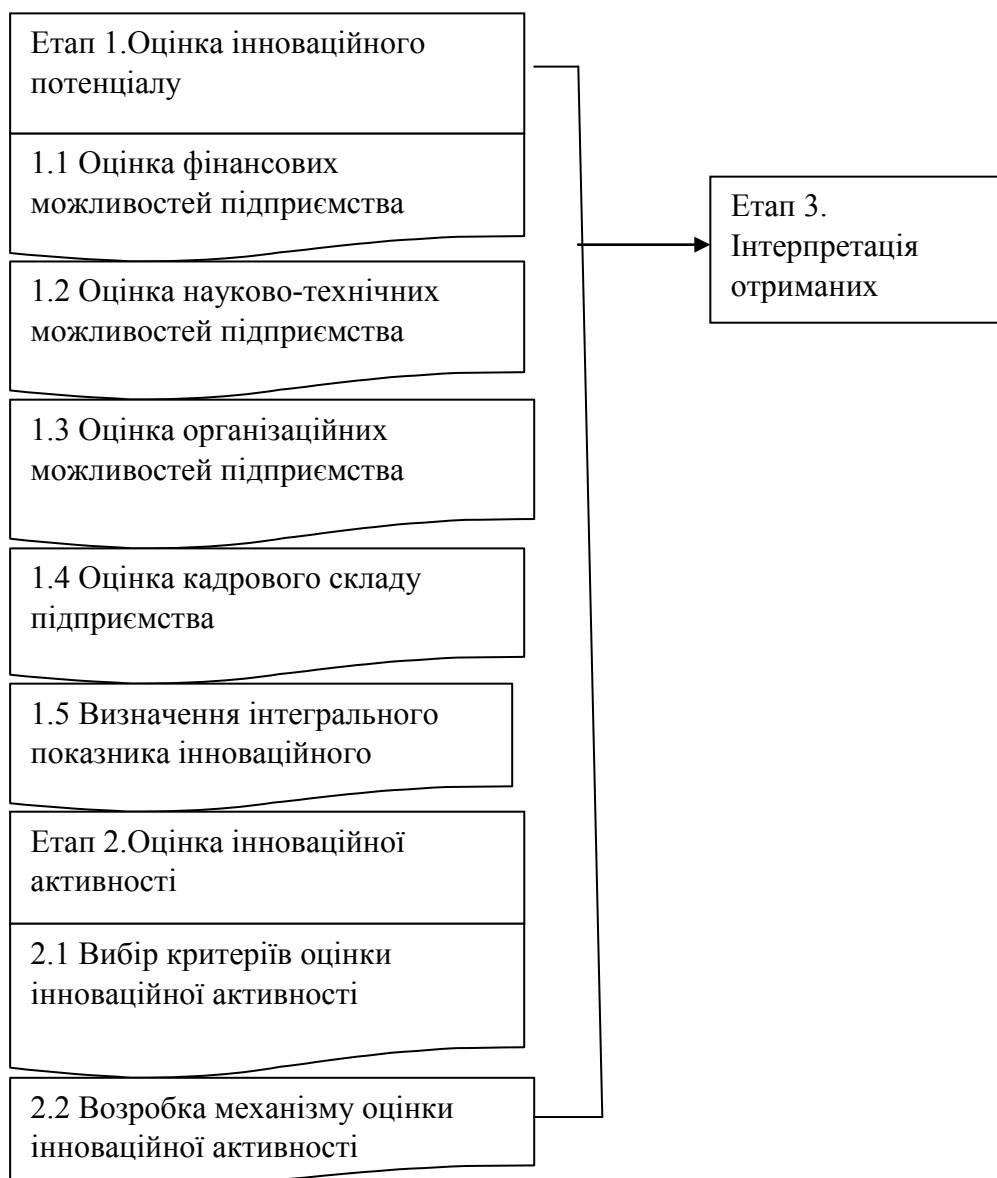

Рисунок 3.1. Порядок оцінки інноваційній діяльності підприємства

Джерело: Розроблено автором

Інноваційна діяльність підприємств пов'язана з безперервним впровадженням інновацій, адаптація яких потребує різноманітних перетворень – організаційних, економічних, виробничих. Звідси для успішного досягнення поставлених інноваційних цілей необхідний новий

підхід до управління змінами інноваційного характеру. Управління інноваційним розвитком підприємства здійснюється у вигляді важелів, які характеризують окремі напрямки розвитку підприємства. Процес інноваційного розвитку підприємства за своїм змістом передбачає рух наукової ідеї до практичного використання, що в свою чергу передбачає реалізацію відповідної системи зв'язків і відносин. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність розробки концепції механізму інноваційного розвитку підприємства, основою якого є організаційний, економічний і виробничий блоки управління, методологічне наповнення яких відбиває обрані напрями управління інноваційним розвитком.

Інноваційна діяльність має різні ефекти, які треба враховувати при прийнятті рішень про впровадження інновацій. Класифікацію ефектів інноваційної діяльності надано на рисунку 3.2.

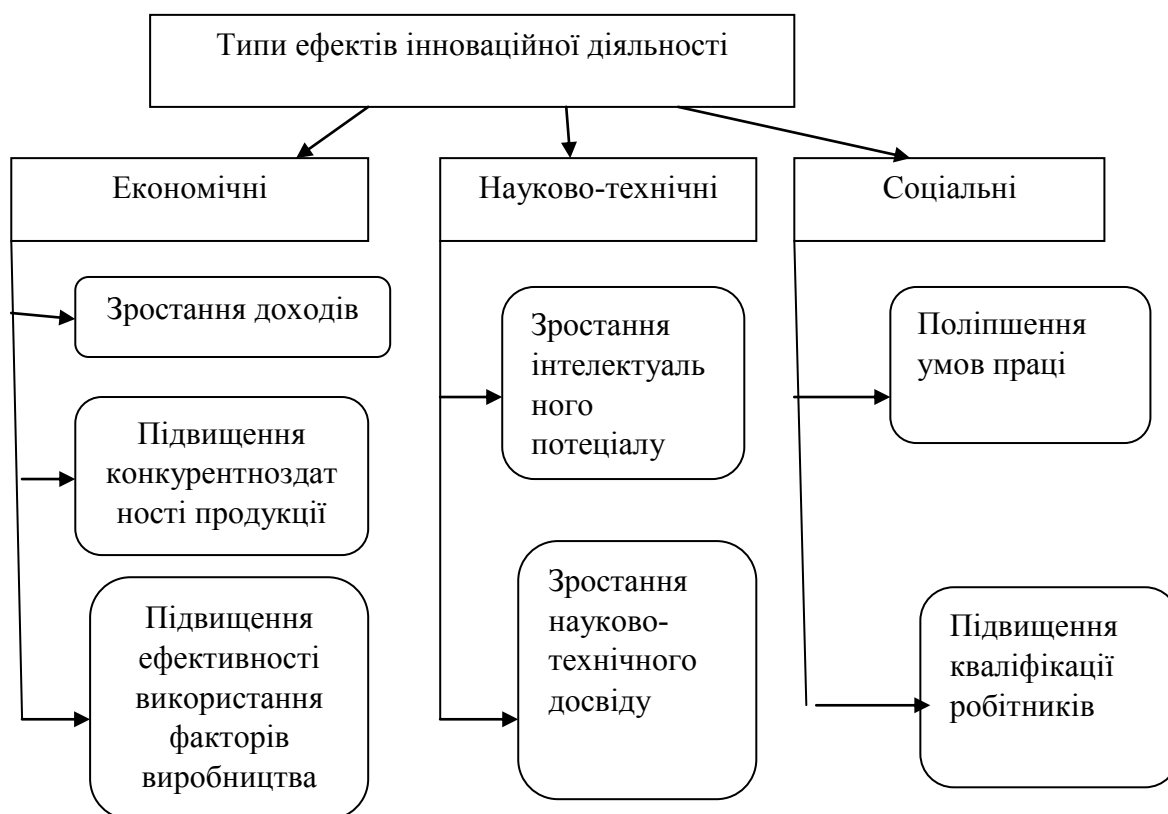

Рисунок 3.2 Класифікація ефектів інноваційної діяльності.

Джерело: Розроблено автором

У процесі дослідження встановлено, що управління інноваційним розвитком підприємства є об'єктивним, цілеспрямованим, динамічним і збалансованим процесом, спрямованим на якісно новий синергетичний стан інноваційних напрямів управління організаційним, економічним та виробничим розвитком, реалізація яких має здійснюватись відповідним комплексним механізмом.

При розробці концепції механізму управління інноваційним розвитком підприємства, визначальним є цілеспрямованість даного процесу, яка виражається в синтезованому результаті управління інноваційним розвитком. Звідси метою управління інноваційним розвитком підприємства є підвищення рівня його інноваційного потенціалу. Слід зазначити, що критерії ефективності механізму управління інноваційним розвитком підприємства доцільно виділити в рамках кожного блоку управління, а саме: критерієм ефективності організаційного блоку управління виступатиме показник ділової активності підприємства, критерієм економічного блоку – показники платоспроможності, критерієм виробничого блоку – показники конкурентоспроможності.

При розробці концепції механізму управління інноваційним розвитком підприємства істотне значення має визначення принципів управління цим процесом, є основними керівними ідеями, що відображають вимоги об'єктивних закономірностей управління означеними напрямками інноваційного розвитку підприємства[24, с.28].

До загальних принципів функціонування підприємства, що обрало інноваційний шлях розвитку, слід віднести наступні принципи:

- принцип адаптивності, означає постійне прагнення підтримки певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності суб'єкта господарювання та зовнішніх, які генеруються ринковим середовищем);

- принцип динамічності, що має на увазі динамічний рух відповідно до поставлених цілей та стимулів діяльності підприємства (включаючи його власників, менеджерів, працівників);

- принцип самоорганізації - самостійне забезпечення підтримки умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами між організаційним, економічним та виробничими блоками, а також між підприємством та зовнішнім середовищем;

- принцип саморегуляції – передбачає коригування блоків управління в рамках механізму управління інноваційним розвитком підприємства відповідно до змін умов функціонування;

- принцип саморозвитку - передбачає самостійне забезпечення умов підвищення ефективності використання ресурсів та інноваційного розвитку.

Специфічні принципи управління інноваційним розвитком підприємства доцільно групувати у межах блоків управління: організаційного, економічного та виробничого.

В основу організаційного блоку управління покладено такі принципи:

- принцип правового забезпечення інноваційного розвитку – вимагає від керівників знання чинного законодавства та прийняття управлінських рішень лише з урахуванням відповідності цих рішень чинним правовим нормам;

- принцип відповідності цілей інноваційного розвитку інноваційним ресурсам – забезпечується за рахунок безперервного моніторингу наявних інноваційних ресурсів на предмет відповідності їх поставленим цілям та завданням інноваційного розвитку;

- принцип інформаційної доступності та достовірності – досягається шляхом забезпечення всіх учасників інноваційного розвитку необхідною, повною та своєчасною інформацією щодо процесів інноваційного розвитку;

- принцип перманентного вдосконалення управління - забезпечується шляхом підвищення функціональних можливостей підприємства, що у

результаті веде до ослаблення чи повного усунення внутрішньо системних негативних процесів і підвищує ефективність керованої системи.

Економічний блок управління повинен функціонувати відповідно до таких принципів:

- принцип економічної підтримки інновацій - полягає у розробці та реалізації механізмів фінансування участі суб'єктів господарювання у різних інноваційних проектах;

- принцип концентрації фінансових ресурсів на створенні та розповсюдженні інновацій - досягається шляхом пріоритетного розгляду інвестиційних проектів, що включають впровадження та поширення інновацій, якщо вони тягнуть за собою певний економічний ефект;

- принцип оцінки економічної доцільності інноваційної діяльності - забезпечується шляхом попереднього фінансового аналізу проекту інноваційного розвитку, порівняння розрахункових витрат та розрахункових прибутків;

- принцип управління інноваційним розвитком за центрами фінансової відповідальності - дозволяє оцінити економічний внесок в інноваційний процес кожного сегменту. кінцеві результати інноваційного розвитку, децентралізувати управління витратами, спостерігати їх формуванням на всіх рівнях управління.

Виробничий блок управління повинен функціонувати відповідно до наступних принципів:

- принцип збереження та розвитку інноваційного середовища - досягається шляхом розвитку інноваційної інфраструктури, що забезпечує підтримку інноваційної діяльності на всіх її стадіях;

- інноваційної продукції - забезпечується шляхом розробки ефективної системи моніторингу відповідності продукції міжнародним стандартам якості та порівняння їх з аналогами конкурентів;

- принцип екологічної безпеки інноваційного процесу - забезпечується за рахунок виконання норм екологічної регламентації виробничої діяльності та підвищення екологізації виробничих процесів;

- принцип перманентного вдосконалення технологічних інноваційних процесів - забезпечується шляхом модернізації існуючих наукомістких виробництв, розробки та впровадження інноваційних виробничих програм щодо зниження матеріаломісткості, енергоємності та фондомісткості виробництва.

Функції механізму управління інноваційним розвитком наступні:

- аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища - аналізується поточна кон'юнктура ринку та фактори, що її визначають, складається прогноз розвитку, виконується аналіз сильних та слабких сторін діяльності підприємства.

- вибір напрямів та варіантів інноваційного розвитку, що проводиться на основі аналізу ринкових можливостей у порівнянні з загрозами, зумовленим довкіллям, проводиться аналіз та кількісна оцінка ризику на етапах інноваційного розвитку.

- формування нових інноваційних ресурсів, що підтримують інноваційний розвиток, посилення їх потужності. Ресурси поділяють на матеріальні (фізичні активи та фінансові ресурси), нематеріальні (бренди, торгові марки, репутація тощо), людські (продуктивні послуги, які люди пропонують фірмі у формі своїх навичок, знань, здібностей).

- трансформація обмежувальних чинників інноваційного розвитку, зниження їхнього впливу з подальшим остаточним перетворенням обмежувальних сил на інноваційні ресурси.

- поточна координація інноваційного розвитку підприємства полягає у постійному моніторингу процесів інноваційного розвитку на основі гнучких екстрених рішень.

- кількісна оцінка управління інноваційним розвитком проводиться як у окремих напрямках розвитку, і всієї системи управління інноваційним розвитком у цілому.

- створення організаційної структури управління інноваційним розвитком. Відповідно до системи цілей і складом розв'язуваних завдань формуються оргструктури, які складаються з фахівців різного профілю, з метою керування процесами інноваційного розвитку підприємства.

- контроль за реалізацією процесу інноваційного розвитку, виконується збір та аналіз інформації, що характеризує хід виконання завдань, що виникають у процесі порівняння, ступеня відповідності запланованих результатів із фактичними.

Реалізація концепції механізму управління інноваційним розвитком підприємства дозволяє підвищити рівень його інноваційного потенціалу на основі комплексного застосування організаційного, економічного та виробничого блоків управління.

Таким чином, для досягнення сталого розвитку підприємствам необхідно втілювати інновації. Для цього треба насамперед оцінити інноваційний потенціал підприємства і розробити план інноваційних заходів. Інновації мають відповідати цілям підприємства та враховувати його фінансові можливості. Мета управління підприємством має полягати у підвищенні його інноваційного потенціалу та втіленню інновацій, які сприяють підвищенню прибутку, поліпшенню умов праці, розширенню ринку збуту. Слід врахувати, що інноваційна діяльність має різні ефекти, які треба кваліфіковано оцінювати.

Для визначення стратегії розвитку інвестиційного потенціалу Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» визначимо сильні та слабкі сторони Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Сильні сторони підприємства:

- 1) широка номенклатура продукції, що дозволяє задовольняти потреби споживачів у повному обсязі. Водночас на заводі постійно ведеться пошук нових конструкторських та технологічних рішень.
- 2) володіння повним технологічним циклом виробництва;
- 4) можливість самостійно розробляти нові вироби та технологічні процеси та впроваджувати їх у власне виробництво;
- 5) власна база з випробувань продукції;
- 6) робота підприємства на різних ринках, не пов'язаних безпосередньо один з одним, що дозволяє уникнути різких коливань у роботі підприємства.

Слабкі сторони підприємства:

- 1) технічно та морально застаріле технологічне обладнання, що потребує оновлення;
- 2) використання у виробництві застарілих технологій;
- 3) низькі темпи переозброєння підприємства;
- 4) тривалі терміни розробки та освоєння нових виробів;
- 5) значні витрати на електричну та теплову енергію, пов'язану з відсутністю високотехнологічного енергозберігаючого обладнання та технологій, що підвищує собівартість продукції та знижує конкурентоспроможність.

Для вирішення задачі про впровадження інновацій необхідно провести дослідження про активність та ефективність Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» у інноваційній політиці.

Активність та ефективність роботи керівництва підприємства Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» у галузі інновацій можна визначити за трьома напрямками:

- участь у сучасних інноваційних програмах,
- укладання договорів на проведення наукових робіт із сторонніми організаціями,
- зв'язок з науковими проектними установами.

Інноваційна активність промислового підприємства є визначальним елементом сучасної системи забезпечення конкурентоспроможності, орієнтованої на перспективу, з урахуванням комплексного характеру цієї економічної категорії, їй слід забезпечувати поступальне управління інноваційною діяльністю промислового підприємства на всіх етапах: від ідеї до її реалізації. Коли потреби та проблеми розвитку підприємства достовірно визначені, його інноваційний потенціал підданий оптимальній та реальній оцінці, розставлено правильні пріоритети у розподілі ресурсів, удосконалення інноваційної політики промислового підприємства може стати визначальним фактором розвитку сталого зростання його конкурентоспроможності.

Для дослідження інноваційної активності можна використати математичний метод.

Розглянемо інноваційну активність Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» за останні роки по методу ковзної середньої. Для дослідження візьмемо наступні показники: доля зайнятих у наукових дослідженнях, частка освоєння нової техніки, ступень освоєння нової техніки, частка матеріальних ресурсів для наукових досліджень. Дані заносимо у таблицю 3.4

Таблиця 3.1 – Показники інноваційної активності Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування», розраховані по 2017-2023 роках включно

Роки	Доля зайнятих у наукових дослідженнях	Частка освоєння нової техніки	Ступень освоєння нової техніки	Частка матеріальних ресурсів для наукових досліджень
2017	0,158	0,800	0,273	0,441
2016	0,167	0,731	0,772	0,067
2017	0,118	0,770	-0,316	- 0,581
2018	0,125	0,792	0,380	0,411
2019	0,238	0,805	0,226	0,226
2020	0,245	0,786	-0,014	0,015
2021	0,278	0,712	0,142	-0,013

Продовження таблиці 3.1

2022	0,191	0,648	-0,039	-0,221
2023	0,153	0,660	-0,023	-0,045
Середня	0,186	0,745	0,156	0,033

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Середня індикатор, що ковзає, заснований на середньому значенні значення за вибраний проміжок часу. Ковзна середня відноситься до трендових індикаторів, згладжуючи волатильність і допомагаючи визначити напрямок руху досліджуваного показника.

Ковзна середня розраховується за формулою:

$$y_k^{(p)} = \frac{\sum_{i=k}^{p+(k-1)} y_i}{p} \quad (3.1)$$

Де:

y_i - i -е спостереження ряду(1,2,...n)

$y_k^{(p)}$ – k -а ковзна середня при інтервалі P ($k= 12 \dots n-(P-1)$)

Дослідження показують, що Акціонерне Товариство «Запоріжський завод важкого кранобудування» має інноваційну активність на достатньому рівні і коливання по роках не дуже значні. Перед Акціонерним Товариством «Запоріжський завод важкого кранобудування» стоїть задача обрати найбільш ефективний напрямок втілення інновації. Для цього слід розглянути кілька напрямків.

В даний момент Акціонерне Товариство «Запоріжський завод важкого кранобудування» розглядає можливості розробки і втілення 3-х інновацій.

1. Покупка та використання нового обладнання

2 Використання металовідходів

3.Інновації у галузі маркетингу

Перш за все необхідно оцінити усі проекти і вибрати з них найбільш ефективний за допомогою експертів.

Оцінка експертами за 10-ти бальною шкалою рейтингових оцінок за відібраними показниками проектів на їх відповідність поставленим завданням та за перспективністю досягнення стратегічної мети проводиться за допомогою розрахунку підсумкового рейтингу кожного проекту. Розрахунок проводиться за формулою:

$$R = \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^n \frac{S_{ij}}{Nn}; \quad (3.2)$$

Де:

N – кількість членів комісії,

n – кількість показників,

S_{ij} – рейтингова оцінка і-го члена комісії за j-м показником.

Після безпосередньої експертної оцінки, фахівцями підприємства аналізуються отримані результати за обраними проектами, які згодом виділяються до 3 груп:

- група А – група рекомендованих проектів;
- Група В – група рекомендованих проектів з обмеженнями;
- Група В – група не рекомендованих проектів

Розглянемо ефективність інноваційних проектів за допомогою таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Ефективність інноваційних проектів

Група показників	Показники	Умовне позначення	Середня оцінка всіх експертів		
			Ін.1	Ін.2	Ін.3
Кадровий потенціал	Частка робітників, що має досвід щодо впровадження інновацій	K1	5	5	3
	Підвищення рівня кваліфікації	K2	3	8	4
	Чисельність працівників, необхідних для реалізації проекту	K3	5	6	3

Продовження таблиці 3.2

Техніко-технологічна складова	Необхідність закупівлі обладнання для реалізації проекту	T1	7	8	3
	Термін постачання обладнання	T 2	5	8	4
	Виділення додаткових приміщень для обладнання	T3	8	5	4
Фінансовий потенціал	Витрати на маркетингові дослідження	Ф 1	6	7	2
	Витрати на купівлю сировини та матеріалів	Ф 2	5	8	3
	Інвестиції у основні фонди	Ф 3	6	7	4
Науковий потенціал	Дослідження та їх складність	Н 1	5	9	4
	Залучення нових робітників	Н 2	5	8	4
	Частка обладнання необхідного для досліджень	Н 3	5	6	3
Результати запровадження	Очікуваний соціальний ефект	P ₁	7	7	4
	Очікуваний економічний ефект	P ₂	6	5	3
Оцінка інновації			6	7	3

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Таким чином, проведені розрахунки у вигляді таблиці дозволили зробити побудову профілю інноваційних технологій для підприємства, виявити найбільш значущі показники інноваційного розвитку. Виходячи з розрахунків видно, що найбільш ефективним для підприємства є інноваційна технологія за № 2. Вона набрала максимальну кількість балів та її значущість за кожним критерієм відбору на підприємстві є найвищою порівняно з аналогами. Другою за значимістю є інноваційна технологія за № 1. Експертами на підставі отриманих результатів було вирішено створення інноваційного проекту інноваційної технології № 2, а як альтернативу використовувати інноваційну технологію № 1.

Таким чином, була відсіяна інноваційна технологія № 3, яка не отримала високої. Загалом проблема вибору найкращих варіантів для реалізації інноваційних проектів вимагає, з одного боку, перевищення

кінцевих результатів за обраними критеріями одних інноваційних проектів над іншими, а з іншого – зіставлення отриманих при цьому результатів з результатами аналогічних за призначенням варіантів. Особливо гостро виникає необхідність швидкої оцінки та правильного вибору варіанта на підприємствах, які застосовують прискорену амортизацію, за якої терміни заміни основних виробничих фондів суттєво скорочуються. Нижче отримані результати ефективності інноваційних технологій графічно відображені у вигляді інноваційного профілю для підприємства з трьома зонами на рисунку 3.6.

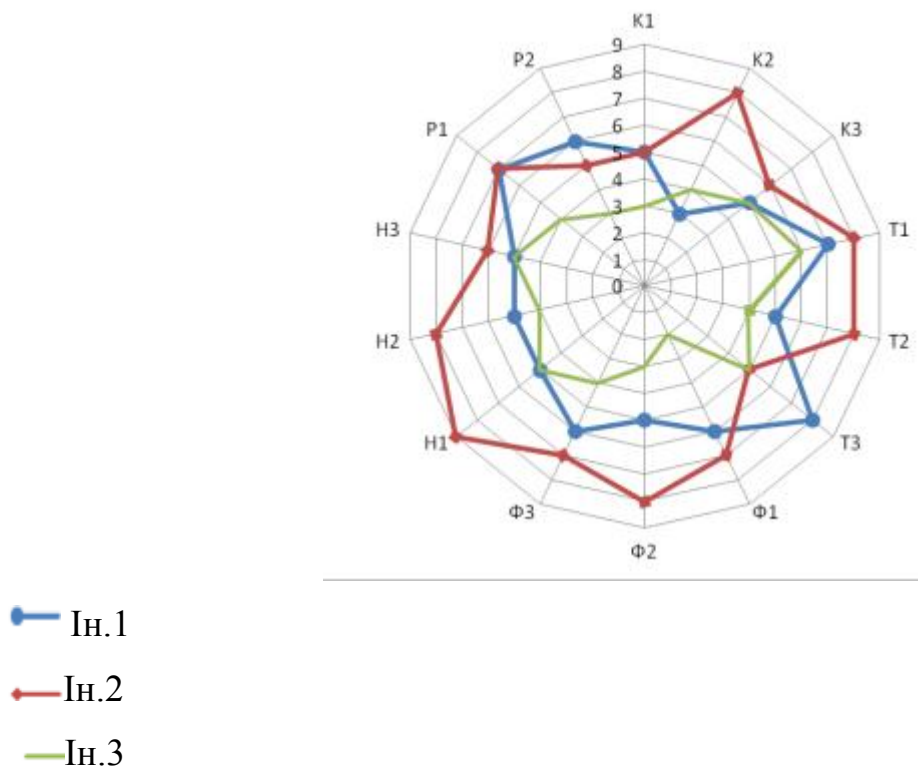

Рисунок 3.3 Результати ефективності інноваційних технологій

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Таким чином інноваційний проект обрано. Розглянемо його втілення. Під час аналізу інноваційних процесів Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» можна було помітити тенденцію підприємства до розвитку нових технологій.

Для виживання в таких складних умовах існування підприємство прагне розширити вдосконалювати технології, тим самим піднімаючи свій імідж і зміцнюючись на нових ринках збуту. Сировина та матеріали на одиницю собівартості товарної продукції Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» становлять 67% у загальній масі витрат, серед них питома вага 49% припадає на матеріал "метал". В даний час у зв'язку з різким підвищенням вартості металопродукції стає актуальним питання використання металовідходів. Ця проблема тісно пов'язана з ефективністю громадського виробництва та є найважливішою частиною формування економічних умов безвідходного виробництва. Тільки на основі розвитку економічного механізму взаємозв'язків основного виробництва та виробництв, що використовують відходи як вихідної сировини для отримання нової продукції можуть бути створені передумови дійсно безвідходного виробництва, де повною мірою будуть вирішені і економічні проблеми.

Реалізація наявних резервів вторинної сировини Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» дозволить зберегти багато цінних матеріалів і заощадити значну кількість енергії. Народногосподарський ефект буде отримано за рахунок розширення сировинної бази без виділення додаткових вкладень на розвідку та розробку родовищ корисних копалин; вивільнення земельних площ від відвалів та звалищ; скорочення нераціональних перевезень первинної сировини; витрат на охорону довкілля. Одним із видів цінної вторинної сировини є відходи металообробки: металева стружка, обрізки заготовок, шланси шліфувальних верстатів. При обробці металів різанням велика кількість мастильно-охолоджуючих рідин уноситься зі стружкою.

Крім того, на заводі Акціонерного Товариства "Запоріжський завод важкого кранобудування" при термічній обробці металів утворюється велика кількість опалені, яка осідає в маслі після загартування. Мастильно охолоджувальна рідина в стружці та окалині знижує їхню економічну

цінність, тому що в процесі плавлення зростає вміст сірки, вуглецю і домішок у сталі, що виплавляється.

Для раціонального використання як шихтовий матеріал стружку необхідно пресувати в брикети і пакети максимальної щільності. Використання брикетів чи пакетів сприяє підвищенню його металургійної цінності, скорочує трудомісткість вантажно-розвантажувальних робіт. Отримання якісних брикетів або пакетів зі стружки можливе лише при ретельному очищенні її від олії та емульсії. Головна мета заходу – обґрунтування та розробка обладнання та комплексних систем переробки металевої стружки. Ідея полягає в отриманні максимально можливої щільності брикетів або пакетів за рахунок якісної підготовки вихідної сировини та обкутування за мінімальних енергетичних витрат.

При цьому якісна підготовка вихідної сировини повинна забезпечити максимальну густину брикетів або пакетів при використанні серійного пресового обладнання, що потребує певного вдосконалення технологій обкутування. З метою розробки та впровадження інновацій у виробництво пропонується запровадити спеціальне обладнання для збирання та обкутування металовідходів для отримання брикетів.

3.2 Стратегія розвитку інноваційна інвестиційного потенціалу Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

В основі визначення економічної ефективності лежить визначення основних статей витрат:

- Витрати на початковий аналіз та планування впровадження інновації;
- Витрати на придбання технічних засобів;
- Витрати на демонтаж старого обладнання;
- витрати на встановлення та монтаж обладнання;

- Витрати на введення в експлуатацію;

Для оцінки економічної ефективності необхідно здійснити:

- Розрахунок капітальних витрат;
- Розрахунок поточних витрат.

- Витрати на початковий аналіз та планування складуть 1220 тис.грн.

(Заробітна плата спеціалістів).

-Витрати на придбання технічних засобів становитимуть у сумі 21650 тис. грн.

Витрати демонтаж старого устаткування становитимуть 3210 тис. грн.

Витрати на встановлення та монтаж визначаємо за загальноприйнятими нормативами, у відсотках вартості технічних засобів. Норматив витрат – 5%

Витрати на введення в експлуатацію поділяються за такими статтями:

- Витрати на споживану електроенергію;
- Витрати на оплату праці (основна та додаткова заробітна плата);
- Нарахування на заробітну плату. Дані внесені у таблицю 3.3.

Таблиця 3.3- Статті витрат

Витрати	Величина (тис. грн.)
Витрати на початковий аналіз та планування	1220
Витрати на отримання технічних засобів	21650
Демонтаж старого обладнання	3210
Витрати на монтаж нового обладнання	1082,5
Витрати на введення в експлуатацію	22516,68
Всього	49679,18

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Далі розглянемо експлуатаційні витрати. Експлуатаційні витрати є сумою витрат, пов'язаних з експлуатацією верстата. Вони включають такі статті витрат:

- Амортизаційні відрахування;
- Витрати на споживану електроенергію;
- Витрати на післягарантійний ремонт обладнання;

- Витрати оплати праці;
- Нарахування на заробітну плату;
- Витрати на витратні матеріали.

Далі розраховуємо експлуатаційні витрати за рік. Дані відображено у таблиці 3.4

Таблиця 3.4 - Експлуатаційні витрати за рік.

Статті витрат	Величина тис. грн.
Витрати на амортизацію	2165
Витрати на електроспоживання	95040
Витрати на ремонт	866
Витрати на оплату праці	60902,4
Податки	21315,84
Витрати витратні матеріали	910
Всього	181199,68

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Інновація мусить вести до економії витрат. Розглянемо економію, яку можна отримати при втіленні інновації. Дані внесені у таблицю 3.5.

Таблиця 3.5 Загальна економія витрат при втіленні інновації

Показник	Вартісна оцінка (тис.грн)
Скорочення витрат, пов'язаних із скороченням чисельності персоналу	82218,24
Скорочення витрат від використання площі підприємства	1800
Вартість проданого демонтованого обладнання	10908,8
Вартість заощадженої електроенергії	38016
Результат рахунок збільшення обсягу продажів	91673,4
Всього	224616,44

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

У таблиці 3.5 відображено значення показників ефективності запропонованого проекту. Втілення проекту призводить до економії 224616,44тис. грн.

Успішний інноваційний проект має окупитися. Для дослідження окупності проекту проводимо розрахунок чистого потоку готівки до 2027 року включно. Дані розрахунку відображено у таблиці 3.6

Таблиця 3.6 – Розрахунок чистого потоку готівки на Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» з урахуванням реалізації проекту щодо впровадження спеціального обладнання(тис. грн.)

Роки	2024	2025	2026	2027
Дохід від реалізації проекту	205898,4	224616,4	224616,4	224616,4
Капітальні витрати	49679,18			
Поточні витрати	166099,7	181199,7	181199,7	181199,7
Чистий дохід	39798,7	43416,74	43416,74	43416,74
Дисконтований чистий надлишок	27073,94	20091,97	13668,01	9297,964
Кумулятивний дисконтований дохід	27073,94	47165,91	60833,92	70131,89
NPV	-22605,2	-2513,27	11154,74	20452,71

Джерело: Розроблено автором за матеріалами[32]

Розрахунки свідчать, що інноваційний проект (впровадження нових технологій) окупиться через 2 роки та 2 місяці. Чистий дисконтований дохід за 4 роки (NPV4) складає 22913,96 тис. н. Це значення було отримано виходячи з того, що ставка дисконту була прийнята рівною 47% на рік. Індекс прибутковості: $PI = 70131,89 / 49679,18 = 1,41$. Значення внутрішньої норми рентабельності (IRR) 78,82%.

Розрахунки показують, що впровадження ресурсозберігаючого обладнання є доцільним і дозволить підвищити ефективність інноваційної діяльності на Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

Таким чином, Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» обрало інноваційний проект, який направлений на економію металу за рахунок використання металобрухту. Цей проект має окупитися за 2 роки та 2 місяці.

ВИСНОВКИ

Інноваційна діяльність – це діяльність, яка спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок

Конкурентоспроможність підприємства залежить від його інноваційної діяльності.

Наростання конкуренції серед різних компаній вимагає своєчасного пристосування виробництва до потреб споживачів.

Результативність інновацій визначається ступенем ефективності нововведень. За результатами досягнутого ефекту можна виділити інновації, що мають економічну, соціальну, екологічну чи інтегральну ефективність

Інноваційний потенціал підприємства – це можливість використовувати інновації з метою отримання різних видів ефекту.

Процес розробки інновацій має свої особливості для кожного підприємства. Розробки інновації визначається її конкретними цілями та завданнями. Стан інноваційної діяльності підприємства можна дослідити шляхом вивчення інноваційного потенціалу та рівня інноваційної активності. При однаковому ресурсному забезпеченні та однакових базових складових підприємства за рахунок введення інновацій досягають різних фінансових результатів.

Оцінити інноваційну діяльність підприємства можна в різних формах. Можливо здійснювати оцінку як самого підприємства, так і його партнерів чи конкурентів.

Здійснення інноваційної діяльності передбачає внутрішні та зовнішні витрати. Тому для визначення економічної ефективності інновації необхідно оцінити ефективність витрат за цей вид діяльності.

Основним критерієм о економічної ефективності інноваційної діяльності є її результат: чистий дисконтований дохід (NPV). Крім того, економічна ефективність інноваційної діяльності включає: індекс

прибутковості (PI), термін окупності капітальних витрат (T0) і внутрішню норми прибутковості проекту (IRR). Крім того, потрібні оцінка стійкості та чутливості основних економічних характеристик проекту до зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Фінансовий аналіз Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» показує що суми активів підприємства збільшуються на 25,91%, тобто на підприємстві збільшується обсяг наявного у розпорядженні майна. Але активи зростають швидше ніж дохід від продажу продукції, тому необхідно шукати резерви для більш ефективного використання активів.

Збільшення суми балансу, зумовлено насамперед зростанням оборотних активів на 46,97%. Крім того, зростають короткострокові зобов'язання на 3,75% і довгострокових зобов'язання на 38,1%. Власний капітал підприємства зростає, тобто підприємство має потенціал для втілення інновацій. Незважаючи на підвищення фінансової незалежності компанії, що видно по зростанню коефіцієнту фінансової автономії, зараз Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» неспроможне самостійно профінансувати хоча б частину своїх активів. Показник поточної ліквідності нижче за нормативний, що означає ризик втрати платоспроможності. На підприємстві падає рентабельність продажів, показник, який є індикатором цінової політики підприємства.

З метою дослідження інноваційної активності Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» розглянуто інноваційна активність підприємства за останні роки по методу ковзної середньої.

Таким чином, можна зробити висновок, що Акціонерне Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» має можливості і необхідність втілювати інновації. На підприємстві проведено дослідження з метою обрати найбільш ефективний проект. Цей проект передбачає раціональне використання металевої стружки, як шихтового матеріалу.

Для цього необхідно пресувати в брикети і пакети максимальної щільності. Розрахунки, проведені з використанням фінансових показників Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування» показують, що інноваційний проект окупиться через 2 роки та 2 місяці. NPV складає 22913,96 тис. грн. Індекс прибутковості: $PI = 1,41$. Значення внутрішньої норми рентабельності (IRR) 78,82%.

Показники свідчать про те, що проект прибутковий, тобто окупиться і принесе прибуток.

Таким чином, інновація є доцільною і дозволить підвищити ефективність роботи підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Н. В., Турова Л. Л., Литвишко Л. О., Пальчик І. М. Організаційно-економічний механізм управління безпековим потенціалом інноваційно орієнтованого підприємства в контексті забезпечення ефективності бізнес-процесів. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. Вип. 2 (261) С.38-44
2. Вініченко І. І., Самілик Т. М., Олексюк В. О. Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. 2021. №18. С. 22-27.
3. Вовченко О. В. Інновації у промисловості: вплив на економічну безпеку України: монографія. Київ: КРОК, 2021. 134 с.
4. Впровадження інновацій на промислових підприємствах. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ni/vpr_ipp/vpr_ipp_u.htm
5. Гавронський А. О. Вплив цифровізації на інноваційний розвиток регіонів. Науковий журнал «Economic synergy». 2023. Вип. 4 (10). С. 147–157.
6. Господарський Кодекс України Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
7. Гладинець Н. Ю., Росола У. В. Проблеми залучення іноземних інвестицій у воєнний період та шляхи їх активізації. Проблеми системного підходу в економіці. 2023. № 4(93). С. 47–52.
8. Гуткевич С. О., Смик Р. Ю., Занозовська О. Г. Пріоритети інвестиційної діяльності в сучасних умовах: монографія. Харків: Діса плюс, 2019. 172 с.
9. Гуторов О.І. Інвестиційний менеджмент: курс лекцій. Харк. нац. аграр. ун-т. Харків. 2021. 203 с. 172.
10. Даниленко Ю. А. Характеристики та класифікації інновацій та інноваційного процесу. Nauka innov. 2018. №14(3). С. 15-30. URL:
11. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України. Київ: Вид-во ННЦ ІАЕ, 2014. 428 с

12. Зайцев О. В. Порівняльний аналіз застосування моделей оцінки ефективності інвестицій в інноваційні проекти (частина 1). Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2021. № 1. С. 99-110.
13. Дуткевич С.О. Інвестиційна пріоритетність галузей економіки : монографія / С.О. Гуткевич та ін. ; за заг. ред. проф. С.О. Дуткевич. Харків : Діса Плюс, 2021. 208 с.
14. Кваско А. В., Шендерівська Л. П. Ефективність операційної діяльності підприємства та її оцінювання. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2022. №46. С. 16-22.
15. Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку: монографія. Київ: Аграр Медіа Груп, 2019. 492 с. .
16. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
- 17.Павлішина Н. М., Харін А. В. Інновації в епоху цифровізації. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2023. № 1 (84). С. 179–187
18. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
- 19.Про індустріальні парки : Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
20. Сіденко С. В. Пріоритети й чинники інноваційної політики: досвід окремих країн східної Азії і стратегічні імперативи для післявоєнної відбудови України. Економіка України. 2022. № 11 (732). С. 47–75.
21. Розгон О. В., Байдельдінова М. Б. Порівняльний аналіз механізму підтримки розвитку стартапів бізнес-інкубаторами за законодавством Казахстану та України. Економіка та право. 2021, № 2. С. 53-65.
22. Сиром'ятникова О. В. Ефективність бізнес-планування інвестиційних проектів в сучасних умовах розвитку України. Вісник НТУ

“Харківський політехнічний інститут” (економічні науки). 2017. № 45(1266). С. 107-111.

23. Татаринцева Ю. Л., Осипова С. К. Особливості інвестиційної діяльності в контексті цифрової трансформації. Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку і права в Україні та світі: збірник тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 15 червня 2022 р. Полтава : ЦФЕНД, 2022. С. 18–20.

24. Черничко А.Д. Інноваційні інвестиції для відновлення економіки України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2023. №27. С. 26-29.

25. Шумпетер Й Теорія економічного розвитку Видавничий дім «Києво-Могилянська академія» 2011 244с.

26. Яцкевич І. В. Інноваційна політика України у післявоєнний період. Економіка і суспільство. 2022. Вип. № 39. С.34-39

27. Christiansen J.A. The Innovator's Dilemma / J.A. Christiansen. – Harvard University Press, Boston, 2000

28. Drucker P. Beyond the information revolution. The Atlantic Monthly, 1999. Vol. 284. № 4. pp. 38–45.

29. Mensh G. Stalemate in Technology: Innovation Overcome the Depression. / G. Mensh. – Cambridge: Mass, 1979. – 241 p.

30. Porter, Micheal E. and Kramer, Mark R. (2006) «Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility», Harvard Business Review, December 2006, pp. 78–92.

31. Twiss B. (1989). Upravlenie nauchno-tehnicheskimi novovvedeniyami [Management of Scientific and Technological Innovations]. Economics.

32. Офіційний сайт Акціонерного Товариства «Запоріжський завод важкого кранобудування»

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ВАЖКОГО КРАНОБУДУВАННЯ"

[#00110728](#)

Бази даних українських компаній під ваші потреби.

Сформуйте та завантажте базу даних компаній України за фільтрами, які потрібні саме вам: регіон, види діяльності, наявність контактів та інше.

[Замовити базу даних](#)

Фінансова звітність за 2023 рік

2023 рік 2022 рік 2021 рік 2020 рік

Дата звіту 27.02.2024
 Період 2023 рік, 12 міс
 Бухгалтер [Бувайло Наталія Яківна](#)
 КАТОТТГ UA23060070010228148
 Кількість працівників 305

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	10 159.00	1 085.00
Основні засоби	1010	201 934.00	140 675.00
первісна вартість	1011	232 348.00	143 704.00
знос	1012	30 414.00	3 029.00
Інвестиційна нерухомість	1015	6 968.00	3 188.00
первісна вартість	1016	6 968.00	3 188.00
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	

підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	192.00	192.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	23 210.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	219 253.00	168 350.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	145 488.00	99 453.00
Виробничі запаси	1101	15 655.00	20 325.00
Незавершене виробництво	1102	34 013.00	7 927.00
Готова продукція	1103	95 820.00	71 201.00
Товари	1104	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	

Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	75 529.00	53 044.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 736.00	1 921.00
з бюджетом	1135	17 583.00	7 725.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	535.00	392.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	77 661.00	104 656.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	77 661.00	104 656.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	

Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	0.00	
Усього за розділом II	1195	319 532.00	267 191.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	121.00	121.00
Баланс	1300	538 906.00	435 662.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	6 412.00	6 412.00
Капітал у дооцінках	1405	74 846.00	56 768.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-83 864.00	-156 959.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	-2 606.00	-93 779.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	114.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	233.00	
Довгострокові забезпечення	1520	7 343.00	5 243.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	7 690.00	5 243.00

Усього за розділом II	1595	7 690.00	5 243.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	230.00	253.00
товари, роботи, послуги	1615	12 344.00	3 708.00
розрахунками з бюджетом	1620	553.00	933.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	514.00	300.00
розрахунками з оплати праці	1630	1 881.00	1 055.00
за одержаними авансами	1635	108 366.00	76 417.00
за розрахунками з учасниками	1640	99.00	99.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	15 813.00	15 668.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	394 022.00	425 765.00
Усього за розділом III	1695	533 822.00	524 198.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	538 906.00	435 662.00